

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EL SANATLARI EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
ÖRGÜ EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**TRİKOTAJ ENDÜSTRİSİNDE ÇALIŞAN ORTA ÖĞRETİM MEZUNLARININ
MESLEKİ YETERLİLİKLERİNİN BELİRLENMESİ VE
YETERLİLİKLERE DAYALI BİR PROGRAM MODELİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Türkan SARIKAYA**

146354

**Tez Danışmanları
Yrd. Doç. Dr. Lale ÖZDER
Yrd. Doç. Dr. Neşe GÜNEŞ**

Ankara - 2004

Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼rl¼đ¼'ne

T¼rkan SARIKAYA' ya ait "Trikotaj End¼strisinde alışan Orta Öğretim
Mezunlarının Mesleki Yeterliliklerinin Belirlenmesi ve Yeterliliklere Dayalı Bir
Program Modeli " adlı çalışma j¼rimiz tarafından

El Sanatları Eğitimi Anabilim Dalında Y¼KSEK LİSANS TEZİ olarak kabul
edilmiştir.

Başkan.....
Yrd. Doç. Dr. Lale ÖZDER (Danışman)

¼ye.....
Prof. Dr. Mustafa ARLI

¼ye.....
Yrd. Doç. Dr. Feriha AKPINARLI

ÖZET

Bu araştırma, meslek liseleri düzeyindeki okullarda trikotaj alanı için eğitim programı modeli hazırlamayı amaçlamaktadır.

Araştırmanın evrenini, Ankara ve İstanbul il merkezlerinde bulunan ve sanayi odalarına bağlı küçük, orta ve büyük ölçekli otuziki triko işletmesi oluşturmaktadır. Örneklem seçilmeden tüm işletmeler araştırma kapsamına alınmıştır. Araştırma trikotaj sanayinde çalışan uzman kişilerin görüşlerine dayalı olarak hazırlanmıştır.

Trikotaj eğitimi program modelinin oluşturulmasında, trikotaj alanı için görev gruplarını belirlemek amacıyla uzman kişilere iş analizi uygulanmıştır. Analiz sonucunda “kalıpcı, makineci, overlokçu, remayözcü, stilist ve bilgisayarıcı”dan oluşan altı görev grubu belirlenmiştir. Belirlenen bu görev gruplarının yeterlilik durumlarının önem derecelerinin tespiti ve iş tanımları için işletmelerdeki konu ile ilgili uzman kişilere “Kalıpcı, Makineci, Overlokçu, Remayözcü, Stilist ve Bilgisayarıcı” görev gruplarını içeren anket uygulanmıştır. Toplanan veriler, SPSS paket programından yararlanılarak bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Frekans, yüzde ve aritmetik ortalamaları hesaplanarak tablolaştırılmıştır.

Araştırmada elde edilen bulgu ve yorumlara göre, altı görev grubuyla ilgili mesleki yeterliliklerin büyük çoğunluğunun çok gerekli ve gerekli olduğu ortaya çıkmıştır. Çıkan bu sonuçlar doğrultusunda trikotaj alanı için eğitim programının genel yapısı oluşturulmuştur. Program tasarlanırken her bir görev dalı için uzmanlık eğitimi esas alınmış, bununla birlikte farklı bir görev yan dal olarak seçilmiştir. Ayrıca trikotaj eğitimi programı, ilköğretim mezun olanlarına meslek edindirmek amacıyla bir sertifika programı olarak önerilmektedir.

Hazırlanan program modelinin uygulanması sonucunda trikotaj eğitimi alanından mezun öğrencilerin istihdam edilmelerinin daha kolay olmasıyla birlikte iş yaşamlarında daha başarılı ve verimli olacakları düşünülmektedir.

ABSTRACT

This research aims to prepare an education program model for knitting section at the level of vocational high schools.

The medium of the research is formed by the thirty-two middle- and large-scale knitting factories, which are registered to the chambers of industry, and are located in the city centers of Ankara and Istanbul. Before samples are selected, all of these factories are included. The research is prepared based on the opinions of the specialists.

In the formation of knitting education program model, job analysis was applied to the specialists to determine function groups (i.e. job titles) for knitting field. To rank importance grades of the qualifications of those function groups that were determined at the end of the analysis, and for job descriptions, a questionnaire was applied to the specialists of the subject at the factories. The collected data were analyzed by using the SPSS package program. Frequency, percentage, and mean values were calculated and tabulated.

The results show that majority of the professional qualifications related to the six function groups were considered “very required”. The general framework of knitting education program was built according to the obtained results. Expertness education for each function branch was taken as a basis during designing the program framework; and another function branch is chosen as secondary branch. This knitting education program may be considered a certificate program to make elementary school graduates acquire job as well.

It is thought that employment of the students who graduate from knitting section will be easier and they will be more successful and productive.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	I
ABSTRACT.....	II
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	V
TABLolar LİSTESİ	VI
ÖNSÖZ	VII
BÖLÜM I	1
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem	1
1.2. İlgili Araştırmalar	12
1.3. Araştırmanın Amacı	19
1.4. Araştırmanın Önemi	20
1.5. Varsayımlar	23
1.6. Araştırmanın Kapsam Ve Sınırlılıkları.....	24
1.7. Terimlerin Tanımları	25
BÖLÜM II.....	27
2. YÖNTEM.....	27
2.1. Araştırmanın Modeli	27
2.2. Evren ve Örneklem.....	27
2.3. Veri Toplama Yöntemleri	30
2.4. Veri Çözümleme Yöntemleri	31

BÖLÜM III.....	33
3. BULGULAR.....	33
3.1. Uzman Kişilerin “Kalıpcı” İle İlgili Mesleki Yeterlilikleri Değerlendirmeleri	35
3.2. Uzman Kişilerin “Makineci” İle İlgili Mesleki Yeterlilikleri Değerlendirmeleri	38
3.3. Uzman Kişilerin “Overlokçu” İle İlgili Mesleki Yeterlilikleri Değerlendirmeleri	40
3.4. Uzman Kişilerin “Remayözcü” İle İlgili Mesleki Yeterlilikleri Değerlendirmeleri	42
3.5. Uzman Kişilerin “Stilist” İle İlgili Mesleki Yeterlilikleri Değerlendirmeleri	45
3.6. Uzman Kişilerin “Bilgisayarcı” İle İlgili Mesleki Yeterlilikleri Değerlendirmeleri	48
BÖLÜM IV	52
4. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	52
4.1. Sonuç	52
4.2. Öneriler.....	61
KAYNAKÇA.....	64
EKLER	70
Ek-1: Kız Meslek Lisesi Örme Hazır Giyim Bölümü Haftalık Ders Çizelgesi.....	71
Ek-2: Anadolu Kız Meslek Lisesi Örme Hazır Giyim Bölümü Haftalık Ders Çizelgesi	71
Ek-3: Tekstil Konfeksiyon Alanı Çerçeve Öğretim Programı.....	73
EK-4: Anket Soruları	74

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil-1: Uzman Kişilerin “Kalıpcı” ile İlgili Mesleki Yeterlilikleri Değerlendirmeleri	36
Şekil-2: Uzman Kişilerin “Makineci” ile İlgili Mesleki Yeterlilikleri Değerlendirmeleri	39
Şekil-3: Uzman Kişilerin “Overlokçu” ile İlgili Mesleki Yeterlilikleri Değerlendirmeleri.....	41
Şekil-4: Uzman Kişilerin “Remayözcü” ile İlgili Mesleki Yeterlilikleri Değerlendirmeleri.....	43
Şekil-5: Uzman Kişilerin “Stilist” ile İlgili Mesleki Yeterlilikleri Değerlendirmeleri	46
Şekil-6: Uzman Kişilerin “Bilgisayarcı” ile İlgili Mesleki Yeterlilikleri Değerlendirmeleri.....	48
Şekil-7: Trikotaj Alanında Çalışan Elemanların Görev Grupları	49
Şekil-8: Trikotaj Eğitimi Programı Genel Yapısı.....	53
Şekil-9: Kalıpcı Sertifika Eğitimi Program Yapısı.....	54
Şekil-10: Makineci Sertifika Eğitimi Program Yapısı.....	55
Şekil-11: Overlokçu Sertifika Eğitimi Program Yapısı.....	56
Şekil-12: Remayözcü Sertifika Eğitimi Program Yapısı	57
Şekil-13 Stilist Sertifika Eğitimi Program Yapısı.....	58
Şekil-14: Bilgisayarcı Sertifika Eğitimi Program Yapısı.....	59

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo-1: Anket Uygulanan Ankara’da Bulunan Trikotaj İşletmeleri	28
Tablo-2: Anket Uygulanan İstanbul’da Bulunan Trikotaj İşletmeleri	29
Tablo-3: Uzman Kişilerin, “Kalıpcı” İle İlgili Mesleki Yeterlilikleri Değerlendirmeleri	34
Tablo-4: Uzman Kişilerin “Makineci” İle İlgili Mesleki Yeterlilikleri Değerlendirmeleri	37
Tablo-5: Uzman Kişilerin “Overlokçu” İle İlgili Mesleki Yeterlilikleri Değerlendirmeleri	40
Tablo-6: Uzman Kişilerin “Remayözcü” İle İlgili Mesleki Yeterlilikleri Değerlendirmeleri ...	42
Tablo-7: Uzman Kişilerin “Stilist” İle İlgili Mesleki Yeterlilikleri Değerlendirmeleri	44
Tablo-8: Uzman Kişilerin “Bilgisayarcı” İle İlgili Mesleki Yeterlilikleri Değerlendirmeleri ...	47

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problemi, amacı, önemi, varsayımlar, kapsam ve sınırlılıklar ile kullanılan terimler açıklanmaktadır.

1.1. Problem

Bir ülkenin gelişmesinde, doğal kaynaklar ve insangücü etkeni çok önemli rol oynamaktadır. Bu iki etkenin en iyi biçimde kullanılıp yüksek verim elde edilmesi, ancak insangücünün eğitim yoluyla geliştirilmesine bağlıdır.

Eğitim, “bireyin davranışlarında, kendi yaşantısı yolu ile ve amaçlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir” (Ertürk, 1972; 13). Temelde eğitimin amacı; insanı çok yönlü yetiştirmek, bu yolla doğaya egemen olup, onu değiştirme ve üretimde bulunmaktır (Sönmez, 1991; 109).

Eğitimin ekonomiye doğrudan ve dolaylı olmak üzere iki yönde katkısı vardır. Doğrudan katkısı; insan kaynaklarının geliştirilmesi ve bunların üretime katkısındaki verimliliğini artırması, dolaylı katkısı ise; bireylerin davranışları, görüşleri ve değerleri üzerindeki etkisiyle yeniliklerin benimsenmesini ve yöntemlerden yararlanılmasını sağlayarak ülke ekonomisine yardımcı olmasıdır (Küçükahmet ve diğerleri, 2000; 105).

Eğitim sistemini yönlendirici olarak etkileyen en önemli etken, ekonominin üretim alanları için çeşitli nicelik ve nitelikteki insan gereksinimidir. Bugün gelişen teknolojilere uyum sağlayabilecek ve esnek üretim modeli içinde etkin rol oynayabilecek insan kaynağına gereksinim duyulmaktadır.

Gelişen teknolojilerin tüm sektörlerde yaygınlaşması, yeni üretim teknikleri ve buna bağlı olarak yeni ürünler ve sanayi dalları oluşması bu alanlarda çalışan bireylerin teknik bilgi düzeylerinin sürekli olarak artırılmasını zorunlu kılmaktadır. Yeni teknolojilerin kullanımına geçişiyle birlikte, bunları kullanacak yeni uzmanlara ve teknik ekiplere gereksinim duyulmaktadır. Bu da mesleki eğitimle sağlanabilir. Fabrikalarda ne kadar ileri üretim teknikleri kullanılırsa kullanılsın, insan kaynağına duyulacak ihtiyacın göz ardı edilmesi olası değildir. 21. yy da gelişen teknolojilerin kullanımına bağlı olarak bir dizi meslek ve buna bağlı olarak vasıflar ortaya çıkmıştır. İşin niteliğinin ve çalışanların uzmanlık alanlarının değişime uğradığı bu süreç içinde ise mesleki eğitimin önemi ortaya çıkmaktadır (Karauçak, 1992; 4).

Eğitim, genel eğitim ve mesleki eğitim olmak üzere iki büyük çatı altında toplanmıştır;

Genel eğitim; bireylerin gelişimine, toplum değerlerine ve yaşama biçimlerine uyum sağlayacak davranışlar kazandırırken, mesleki ve teknik eğitim bireye, çeşitli meslek dallarına ait bilgi, beceri ve alışkanlıkları kazandırmayı amaçlamaktadır (Cafıoğlu, 1995; 105). Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarının amacı ise; öğrencileri iş hayatının ihtiyacı olan nitelikli insangücü olarak yetiştirmek ve yükseköğretime hazırlamaktır (MEB, 1990; 159). Mesleki ve teknik eğitimde eğitimin temelini oluşturan “birey, iş, eğitim” üçlüsünün etkileşimi söz konusudur (Sezgin, 1994; 24).

Türkiye’deki mesleki ve teknik eğitimin başlangıç dönemleri İmparatorluk ve Cumhuriyet dönemi olmak üzere iki bölümde incelenebilir. İmparatorluk döneminde, önceleri uzun bir zaman çıraklık sistemi ile yürütülen teknik eğitim ilk olarak 1773’te III. Selim tarafından açılan Mühendishane-i Bahri-i Hümayun ile gerçek anlamda eğitime geçmiştir. Bunu askeri amaçlı teknolojiyi öğretip kullanmayı amaçlayan okullar izlemiştir. 19. yy ikinci yarısında ilk olarak 1861 yılında, Mithat Paşa’nın Islahane adıyla Niş’de bir okul açmasıyla ülkemiz mesleki ve teknik eğitim veren okullarla tanışmıştır (Alkan ve diğerleri, 1988; 58).

Tanzimattan Cumhuriyet'e kadar mesleki ve teknik öğretim bir plana bağlı olmadan, çoğu zaman ihtiyaca göre çeşitli kuruluşlarla gençlere eğitim vermeye devam etmiştir (D.İ.E,1973; 435). Mesleki ve teknik öğretim okulları, Cumhuriyet'in ilk yıllarındaki bir duraklamadan sonra 1935'ten itibaren canlanmıştır (Sakaoğlu, 1992; 74).

1980'li yıllarda işletmelerde yeni teknolojilerin kullanımının yaygınlaşması, işletmelerin organizasyon yapılarında ortaya çıkan değişiklikler ve yeni çalışma alanlarının doğuşu gibi nedenlerden dolayı mesleki eğitime verilen önem de artmıştır. 21. yy sanayi yapısında kalifiye insan kaynağına giderek daha fazla ihtiyaç duyulması ve mesleki eğitimin uluslararası pazarlarda rekabet üstünlüğü sağlama bakımından belirleyici rol oynaması, Türkiye'de mesleki eğitimin iyileştirilerek yaygınlaştırılmasını zorunlu kılmaktadır (Karauçak, 1992;16, 116).

Teknolojik gelişmeler ve bunlara paralel olarak ortaya çıkan yeni değişim süreçleri içerisinde, özellikle Avrupa'da makineleşmenin getirdiği büyük bir aşama gerçekleşmiştir. Bunun sonucu olarak da yeni meslekler ve birçok sanayi dalı kurulmuştur (Read, 1973; 18).

Hızlı sanayileşme süreci içinde olan ülkemizde de, yaşanan teknolojik gelişmeler, el ürünleri çalışmalarının yanı sıra, makine ile üretime de hız kazandırmıştır. Özellikle tekstil sanayinin önemli bir bölümünü oluşturan örme sanayi her geçen gün büyük bir hızla gelişmektedir. Bugün örme sanayinin yanında elde trikotaj makineleri ile üretim de faaliyet göstermektedir.

Triko olarak bilinen örme kumaşlar uzun ve sivri uçlu iğnelerin ortak hareketleriyle oluşan dokumalardır. Trikotaj ise, örgü kumaş ve eşya yapımıdır.

Trikotaj eski Mısırlılardan beri bilinen bir tekstil dalıdır. 1589 yılında William Lee'nin mekanik tezgahları bulması ile İngiltere'nin Nottingham şehrinde "Trikotaj Sanayi"nin temeli atılmıştır. 1656 yılından sonra trikotaj makinelerinin üretim teknolojisi gelişmiş ve sırayla çorap, çözü, koton, düz ve yuvarlak

makinelerin üretimleri başlamıştır. Bugün örme sanayinde değişik ilmekleme yöntemlerine göre çalışan değişik modellerde farklı amaçlara hizmet eden yaklaşık 300 çeşit makine vardır.

İşsizlik sorunun yaşandığı ülkemizde, trikotaj belli bir atölye gerektirmeden ve günlük yaşantıyı fazla etkilemeden sürdürülebilir uygun bir iş dalıdır. Makinede örgü işlemini el örgüsüne oranla daha kolay ve daha az zamanda gerçekleştirmek olasıdır. Üretimin bu şekilde hızlı olması, ailenin gereksinimlerini karşılamak ve aileye iş olanağı sağlamak açısından çok önemlidir (Sönmez, 1995; 2).

Trikotaj ile uğraşmak, bireylere ekonomik gelir sağlamanın yanında, işsizliğin önlenmesi, toplum standartlarının yükseltilmesi, bireyleri araştırmacılığa yönelterek zevk ve yeteneklerin geliştirilmesi gibi yararlar sağlamaktadır.

Trikotaj sanayi, iç tüketimde olduğu kadar, dış pazarlarda da aranan ürünleri ile örücülük alanları içinde önemini korumaktadır. Örme kumaşlar, yüksek bir esneklik, nem çekme ve rahat kullanım özellikleri ile kullanım alanlarını artırmakta, iç ve dış giyim, dekorasyon, endüstri ve tıp alanlarında kullanılmaktadır.

Ülkemizin önemli sanayi dallarından biri olan tekstil, uluslararası düzeyde söz sahibi olduğumuz ve rekabet edebildiğimiz bir sektör dalımızdır. Toplam ihracatımızın büyük bir bölümünü kapsayan tekstil sanayinin iplik, dokuma ve örgü gibi üretim türleri bulunmaktadır. Bunlardan örme sanayi, tüm tekstil ihracatı içinde yarıdan fazla bölümünü oluşturmakla ilk sırayı almaktadır (1998; 53,58).

Örme sanayi ülkemizde 1910 yıllarından beri çeşitli firmalar tarafından işlevini sürdürmektedir. 1960 yıllarında polyester flament ipliklerin kullanılmaya başlanması ve dokuma makinelerinin üretimi örme sanayinin gelişmesini çok büyük ölçüde etkilemiştir. Üretimin çok yönlü artması ve taleplerin çoğalması trikotaj alanında önemli gelişmelere neden olmuştur. Bu gelişmeler yüksek üretim düzeyini de beraberinde getirmiştir. 1980-1984 yılları arasında değişen ekonomiden etkilenen

Ülkemiz “rme Sanayi” angora ve lambswool ipliklerinin üretimine başlaması ile yeni bir boyut kazanmıştır (ataner, 1989; 52).

Triko retiminde belli bir sıranın izlenmesi gerekmektedir. rn, hammaddeden bitimine kadar birçok işlemde geçmekte ve her işlem kendinden sonraki işleme basamak oluşturmaktadır. Bu işlemlerin belli bir sıra içinde yapılması zamandan tasarruf sağladığı gibi, kaliteyi de etkilemektedir. Nitelikli bir triko ürününü etkileyen en önemli etken hammaddedir. Triko yapımında kullanılan ipliklerin makine özelliğine uygun olması gerekmektedir. Kaliteyi etkileyen önemli etkenlerden biri de makine, model, kalıp ve atölye düzenidir. Makinelerin çok çeşitli olması, değişen teknolojiye bağlı olarak hızlı bir gelişme göstermesi ile model ve kalıp uygunluğu kaliteyi beraberinde getirmektedir. Kaliteyi etkileyen diğer önemli bir etken ise, nitelikli insangcdr.

Bugünün sanayileşmiş ülkeleri, makine-insan ilişkisinin bilincine vararak 1673 yılında trikotaj eğitimine başlamışlardır (ataner, 1989; 52).

Yapılan inceleme ve araştırmalar sonucunda, ülkemizde trikotaj eğitiminin ilk kez 1972 yılında, halk eğitim merkezlerinde uygulanmaya başlandığı görülmektedir. Bunu daha sonra Ankara Yenimahalle kız meslek lisesinde verilen trikotaj eğitimi izlemiştir. Yenimahalle kız meslek lisesine Türkiye’nin farklı bölgelerinde bulunan sekiz kız meslek lisesinden el sanatları öğretmenleri çağırılmış ve trikotaj alanında yetiştirilmek üzere bir hizmetiçi kursa tâbi tutulmuşlardır. İlk pratik kurslar bu kurumda verilmeye başlanmıştır. 1983-1984 yılları arasında trikotaj eğitimi kız sanat okullarının programına alınmıştır. 1984-1985 yılları arasında Ankara 100.yıl kız meslek lisesi pilot okul seçilerek, trikotaj eğitimi ilk kez meslek lisesi programına alınmıştır. 1985-1986 yılları arasında trikotaj eğitimi öğretmenlik programına alınarak “Trikotaj ğretmenliği” adı altında Gazi Üniversitesi Mesleki Yaygın Eğitim Fakültesinde verilmeye başlanmıştır. 1998’den itibaren METGE projesi kapsamında pilot okullarda, 2000-2001 ğretim yılında ise, tüm Türkiye’de uygulanmıştır. Bu tarihten itibaren çok az sayıdaki kız meslek liselerinde trikotaj eğitimi bölüm olarak, geri kalan meslek liselerinde ise tekstil-konfeksiyon

bölümünün programı içerisinde verilmeye devam etmektedir (Trikotaj eğitimi mevcut ders programları Ek-1-2’de, Tekstil-Konfeksiyon bölümü içinde uygulanan trikotaj eğitimi ders programı ise Ek-3’de sunulmuştur).

Günümüzde Türk sanayinin önemli sorunlarından biri, vasıfsız işgücü fazlasına karşın, iş piyasasının gereksinimlerine cevap verebilecek ve teknolojik gelişmelere uyum sağlayabilecek vasıflı işgücünün yetersiz oluşudur. Yapılan araştırmalara göre Türkiye’de yalnızca yüksek nitelikli işgücünde eğitim aracılığıyla mesleki açıdan başarı sağlanmaktadır (Karauçak, 1992; 116). Vasıflı işgücünü yeterli kılmada en büyük görev, mesleki ve teknik öğretim kurumlarına düşmektedir.

Mesleki ve teknik öğretim, birey ve iş yaşamı arasında bir köprü görevi yaparken, vasıfsız işgücünü hayatın nicel ve nitel gereksinimlerine göre vasıflı işgücü haline getirmektedir (Ulusoy, 1991; 629).

İstihdama dayalı olmayan mesleki ve teknik eğitim, iş ve meslek alanındaki değişme ve yenilikler nedeniyle boşa giden bir yatırım olma riskini taşımaktadır (MEB,1995;47). Mesleki ve teknik eğitimin görevini istenilen düzeyde gerçekleştirememesi ve bunun sonucunda da yeterli niteliklere sahip işgücü bulunamaması işsizliği artırıp, ekonomik gelişmeyi olumsuz yönde etkilemektedir (Ulusoy, 1991; 625).

Günümüzde meslek liselerini desteklemesi gereken mesleki ve teknik eğitimin amacına ulaşmasında yetersiz kaldığı görülmektedir. Mesleki ve teknik eğitimin genel eğitime oranla daha pahalı olmasına karşın, mezun öğrencilerin istihdam edilmeleri durumunda bireye ve topluma getireceği yararlar önemlidir.

Trikotaj alanında yapılan inceleme ve gözlemler sonucunda, mezun öğrencilerin gerekli mesleki yeterliliklere sahip olmadıkları görülmektedir. Bu sorunun temelinde, hızlı nüfus artışına karşın, eğitim kurumlarının yetersiz kalması, mesleki eğitimin sanayiden kopuk gelişmesi ve bu nedenle iş piyasasının gereksinimlerine cevap verememesi, eğitim programlarının çeşitlendirilmemiş olması

nedeniyle çağın gereklerine uyum sağlayamaması, teknolojik yenilik ve değişiklikleri takip edememesi mesleki standartların (vasıfların) net olarak belirlenmemiş olması, bunun sonucunda mesleki eğitim-belge bağlantısının kurulamaması, eğitime ayrılan kaynakların yetersiz olması, eğitimin son derece önemli bir üretim girdisi olduğu bilincinin yerleşmemiş olması gelmektedir.

İçinde bulunduğumuz bilgisayar ve teknoloji çağı iş yaşamında özellikle de makine ve teknik alanlarda birçok yenilik ve kolaylığı da beraberinde getirmiştir. Bu değişimlerden etkilenen trikotaj sanayi de, bilgisayar sistemli makinelerle tekstil alanında örme sanayi olarak etkinliklerini sürdürmektedir. Basit ev tipi örgü makinelerinin yerini alan ve çok çeşitlilikle işlevselliğini sürdüren bilgisayar sistemli sanayi makineleri, örme alanına büyük bir gelişme ve hız kazandırmıştır.

Bilgisayar ile sanatsal bir düşüncenin şekillendirilmesi ile ilgili işler önemli ölçüde basitleştirilmiştir. Bu işler, bir cismin tasarlanması olduğu kadar bir desenin kumaş üzerine işlenmesi de olabilmektedir. Bilgisayar sistemlerindeki gelişmeler ile desen kapasitesi ve üretim hızı çok artmıştır. Bu sistemlerin kullanılmasıyla; desenlendirme işleminin gerçekleştirilmesi, tasarım ve modellerin geliştirilmesi, üretimin hızlanması ve kolaylaşması sağlanarak insandan kaynaklanan hata payı en aza indirilmiştir.

Bilgisayar ile çalışmada zaman alan ve tekrarlanması gereken durumlar ile hataların kısa zamanda düzeltilmesi kolaylıkla yapılmaktadır. Bu nedenle hazırlanacak tasarımların gerçekçi olarak ortaya konulmasını, ürün biçim ve modellerinin ekranda kolayca ayarlanmasını, ölçü ve rengin kesin olarak çıktısının kağıt üzerine alınmasını olası kılmaktadır. Bu durum alıcının isteklerine, geleneksel örgü örnekleme tekniklerine oranla çok daha hızlı cevap vermeyi sağlamaktadır (Spencer, 1987; 357).

En son elektronik ve bilgisayar teknolojilerin kullanılması sayesinde örme kumaşlarda istenilen nitelik düzeyinin oluşması ve işçilik gereksinimin en aza indirilmesi sağlanabilmektedir. Bunun sonucunda hazırlık için harcanan süre

kısaltmakta, hata oranı düşmekte, kalite düzgünlüğü elde edilmekte, malzeme kullanımı, işgücü ve üretim değeri verimlilik sağlanmaktadır. Ancak meslek liselerinin trikotaj eğitimi programlarında bilgisayar kullanımı eğitimine yer verilmemesi, bu alandan mezun öğrencilerin bilgisayar kullanımı konusunda eksik kalmalarına neden olmaktadır. Örme sanayinde tüm işlemlerin bilgisayar merkezli yürütüldüğü düşünülürse bu eğitimin alan için zorunluluğu açıkça görülmektedir.

Örme sanayi etkinliklerini teknolojik bakımdan gelişmiş makinelerle sürdürürken, bu sektöre eleman yetiştirme görevini, üstlenen meslek liseleri ise tüm bu yenilikleri izleyip uygulayamamaktadır. Okullara ayrılan ekonomik kaynakların yetersiz oluşu bu makinelerin alınmasına ve sürekli yenilenmesine olanak vermemektedir. Bu durum okul ile sanayi işbirliğini zorunlu hale getirmektedir. Programların düzenlenmesinde sanayi ile işbirliğine gidilerek teorik derslerin okulda, uygulamalı derslerin ise sanayide alınması sağlanmalıdır. Aksi durumda öğrenci staj eğitimi sırasında sanayiye uyum sağlayamamakta ve yetersiz kalmaktadır. Bu durum öğrenciyi vasıflı hale getirememekte ve aldığı eğitimi önemsiz kılmaktadır.

Meslek liselerinde başlatılmış olan programlar çerçevesinde, ev tipi basit örgü makineleri ile trikotaj eğitimi sınırlı ve yetersiz kalmakta (Ek-1, 2, 3’de gösterilen), öğrencilerin kalıp, overlok, remayöz ve bilgisayar alanlarında gerekli mesleki bilgilerle donatılamayıp, becerileri geliştirilememektedir. Bu eksiklikler öğrencilerin, kendi alanlarında istihdam edilememelerinde ve meslek liselerinde başlatılan teknolojinin gelişmesi için alt yapı oluşturan geleneksel kültürünü araştırarak, trikotajı geleneksel kültürü ile birleştirmeye çalışan bir eğitim anlayışına da engel olmaktadır.

Örme sanayinin kendi içerisinde her biri ayrı bir dal oluşturan kalıp, makine, overlok, remayöz, stilist ve bilgisayar konuları uzmanlık gerektiren alanlardır. Meslek liselerinin trikotaj eğitimi programları yenileştirilerek bu dallarda uzmanlaştırılmaya gidilmelidir. Bu eğitim sonucunda öğrencinin eğitim aldığı dalda uzmanlaşarak daha verimli olması yanında istihdam edilmesinde daha kolay olacağı düşünülmektedir.

Mesleki uzmanlığa yönelik eğitim, bireyin sınırlı bir dalda uzmanlaşmasını amaçlayan ileri mesleki eğitimidir. İleri mesleki eğitim genelde istihdam sisteminin sorumluluğundadır. İstihdam sektörü veya devlet, ileri mesleki eğitim yapacak kurumları kurabilmekte ve bu kurumların yönetim, finansman ve kontrolünde istihdam sektörünün etkisi görülmektedir (Alkan ve diğerleri, 2001; 122).

Eğitim programlarının sanayinin gereksinimleri doğrultusunda ve teknolojik uygulamalara yönelik olmayıp, teorik yönden ağır basması ekonomiye ve bireye ters yönde yansımaktadır. Bugünkü endüstrileşme hızı ile mesleki ve teknik öğretimin gelişmesi ve hizmet götürmesi arasında bir paralelliğin kurulamayışı, mesleki eğitimin aleyhine olmuştur (MEB, 1975; 3).

Mesleki ve teknik eğitimde, yeterliğe dayalı olarak geliştirilen programlar, öğrencilerden hangi davranışları, hangi standartlarda ve hangi koşullarda göstermesinin beklenildiğini açıkça göstermelidir (Sezgin, 1989; 12). Yeterliğe dayalı amaçlar üç ana unsurdan oluşur. Bunlar davranış, şartlar ve standartlardır. Yapılacak eğitimin etkinliği, var olan olanaklardan yararlanılması, eğitim maliyetinin en aza indirilmesi, okulun sanayiye açılması ve çevreden sağlayacağı bilgi ve deneyimlerden yararlanarak kendini sürekli olarak yetiştirebilmesi açısından okul-sanayi işbirliği zorunlu görünmektedir. Yüksek oranda istihdamın gerçekleşmesi, genel politikanın oluşturulması, iş arayanlarla iş verenler arasındaki bağlantının kurulabilmesi yönünden de okul-sanayi işbirliği önemlidir.

Ülkemizde çeşitli dönemlerde mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları ile endüstrinin işbirliğine dayanan mesleki eğitim programları sistemleştirilmek ve yaygınlaştırmak üzere proje düzeyinde ele alınmıştır. 1969 yılında okul-endüstri işbirliğini geliştirmek amacı ile Karadeniz Ereğlisi ve Ankara Yenimahalle Sanat Enstitülerinde “Okul Danışma Kurulları” kurulmuş, ancak bu kurullar da finansman kaynaklarının bulunmaması ve bir yasa ile desteklenememesi nedeniyle fonksiyonel olmamıştır. 1978-1979 öğretim yılında dört endüstri meslek lisesinde başlatılan ve iki yıl süreyle uygulanan okul-sanayi ortaklaşa eğitimi (OSANAR) projesinin kapsamı sonradan METEP adı altında genişletilmiştir. 1975 yılında yürürlüğe girip,

1986 yılına kadar sürdürülen “Yoğunlaştırılmış Eğitim” uygulaması ile okul-endüstri işbirliği devam etmiştir. Bu uygulamada öğrencilerin atölye derslerini iş yerlerinde yapmaları ve işletmedeki insangücü ihtiyacının öğrenci ile karşılanması esas tutulmuştur (Akhun ve Doğan, 1979; 73).

Eğitimin verimliliği, bireye kazandırılacak davranışların gerçekçi biçimde belirlenmesine, bu değişikliklerin gerçekleşmesi için uygun eğitim ortamının düzenlenmesine, tasarlanan davranış değişikliklerinin ne ölçüde gerçekleştiğinin güvenilir biçimde denetlenmesine bağlıdır. Bu sonuca ulaşabilmek, ancak ayrıntılı bir planlama ve bu planın etkili bir biçimde uygulanmasıyla mümkündür (Sezgin, 1991; 4).

Varış (1971; 16) ve Ertürk (1972; 13) program geliştirmeyi; programın kapsadığı amaçların sağlıklı ve etkili bir biçimde gerçekleşmesi için yararlanılan esasları, prensipleri (teorileri) ve faaliyetleri (uygulama) operasyonel anlamda ele alan düzenli eğitim durumları olarak tanımlamaktadırlar.

Saylor ve Alexander, eğitim programını; eğitim amaçlarının gerçekleştirilmesi için ferde kazandırılacak öğrenme tecrübelerinin bütünü olarak tanımlamaktadırlar.

Mesleki ve teknik eğitim programlarının belirlenmesinde, bireyin iş yaşamında belirli görevleri etkinlikle yapabilmesi için gerekli olan temel davranışlar esas alınır. Eğitim programlarının bilim ve teknolojiye göre sürekli olarak yenilenip geliştirilmesi gerekir. Eğitim yoluyla bireye kazandırılarak davranışları belirlemek için işin analiz edilmesi ve analiz sonuçlarının geçerlilik yönünden gerçek iş durumlarına göre denetlenmesi gerekir (Sezgin, 1991; 8).

Mesleki eğitim programlarının geliştirilmesinde başlangıç noktası iş tanımı ve iş analizidir. İş tanımları, bireyin yapacağı görevin genel bir çerçevesini çizer. İş tanımlarında; görevin mahiyeti, temel üretim veya hizmet süreçleri, kullanılan teknikler, makine, araç ve malzemeler iş için gerekli zihin ve beden gücü, çalışma

ortamı, iş kazaları ve meslek hastalıkları, işin etkinlikle yapılabilmesi için gerekli unsurları gösterir. İş analizleri, iş tanımlarından farklı olarak iş için gerekli temel öğretim elemanlarını (bilgi, beceri ve iş alışkanlıkları) gösterir. Analizler program kapsamının gerçekçi biçimde belirlenmesinde en güvenilir yaklaşımdır. Programın amaçları, kapsamı, eğitim araç ve gereçleri, öğretim süresi, öğretim ortamı, ulaşılabilecek standartlar, iş analizlerine dayalı olarak geliştirilirler. Bir mesleğin öğretilebilecek temel öğretim elemanlarından oluşan öğretim envanterinin iş yaşamındaki değişmelere göre sürekli yenilenmesi gerekir (Sezgin, 2001; 52).

Program geliştirme; analiz, program tasarımı, uygulama ve değerlendirme aşamalarından oluşmaktadır (Cord, 1997; 4).

Meslek liselerinin program yapılarının oluşturulmasında okul ve sanayi işbirliği büyük önem ve gereklilik taşımaktadır.

Bu çalışmanın amacı, meslek liselerinin trikotaj eğitimi alanından mezun olanların sanayi alanında çalışabilmeleri için edinmeleri gereken mesleki yeterliliklerin uzman kişilerin görüşlerine dayalı olarak belirlenmesi ve belirlenen mesleki yeterliliklere dayalı ders programı önerisi geliştirmektir.

1.2. İlgili Araştırmalar

Bu araştırmanın konusu ve problemi ile doğrudan ilgili pek fazla araştırmaya rastlanılmamıştır. Ancak, bu araştırmanın konusuyla dolaylı olarak ilgili olan mesleki yeterlilikler ve hizmetiçi eğitim programları konusunda ulaşılabilen araştırmaların bir bölümü, özet olarak bu kısımda verilmiştir.

ALKAN, C. (1969). “Türkiye’de Ticaret ve Endüstriyel Meslekler için Bir Kooperatif Eğitim Programı Önerisi” konulu doktora çalışmasında, varolan öğretim programlarının bireyi işe hazırlama koşulları, kooperatif programına olan gereksinim ve bu programların farklı yönleriyle ilgili fikir ve öneriler ile varolan sorunlar ve uygulamaya katılanların konu hakkındaki görüşleri dikkate alınmıştır. Araştırma sonucunda, programların yetersiz oluşu nedeni ile, bireye gerekli iş deneyimi kazandırılmadığı ortaya çıkmıştır. Buna çözüm olarak Türkiye’de kooperatif işbirliğine dayalı bir eğitime ihtiyaç olduğu belirtilmektedir.

ASLANİON, C. (1987). Tarafından yapılan çalışmada; elde edilen başarılı işgücünün, toplum içerisindeki özel ve kamu kuruluşları açısından, toplumun ekonomik sağlığı ve okulların devamlılığı için çok önemli olduğu vurgulanmaktadır. Endüstri eğitimine ayrılan para tutarının her geçen gün artmakta olduğu açıklanmaktadır. İşgücünün istediği nitelikte eleman yetiştirmek için teknolojiyi ve iş ortamlarını incelemenin gerekli olduğu, okul-endüstri eğitimi ile öğrencilerin teori ve uygulamayı birleştirerek daha verimli biçimde yararlanabilecekleri, iş yerinde uygulamalı sınıf becerilerini geliştirebileceklerini, mezuniyetten sonra ise, iş hakkında daha az endişelenebileceklerini ortaya koymaktadır.

BALCI, A. (1996). “Mesleki ve Teknik Eğitimin Milli Gelir Artışı ve İstihdam Üzerine Etkileri” konulu doktora çalışmasında; mesleki ve teknik eğitimin önemini, kaynaklarını, Avrupa ülkelerinde uygulanmasını, mukayeseli sistemleri ve Türkiye’nin sosyo-ekonomik faktörleri ile Mesleki ve Teknik Eğitim arasındaki ilişkileri incelemiştir. Araştırmanın sonucunda; Mesleki ve Teknik Eğitim sisteminin yaş ve öğrenim durumu ne olursa olsun yararlanmak isteyen bireylere açık olması

gerekliliği, endüstrideki mesleklerin analizi sonucunda ortaya çıkan becerileri geliştirmeyi esas alması, eğitim programlarına alınacak konuların seçiminde işveren ve işçi kuruluşları temsilcilerinin de söz sahibi olması gerekliliği konusunda öneriler geliştirilmiştir.

BİLGİN, S. (1993). “Türkiye’de Moda Tasarımı Eğitimi Programlarının Değerlendirilmesi ve Japonya-Hiroşima Örneği” konulu yüksek lisans çalışmasında, orta öğretim ve yüksek öğretim düzeyinde moda tasarımı konfeksiyon derslerini veren öğretmenler model tasarımı öğretim programlarında; tasarım, kalıp hazırlama, şablon hazırlama ve uygulama yapma konularında öğrencilerin bilgi, beceri ve tavır kazanmalarını amaç olarak görmektedirler. Öğretmenlerin bir kısmı bu eğitimin orta öğretimde verilmesini, yüksek öğretim düzeyinde görev yapan öğretmenlerin çoğunluğu ise, yüksek öğretimde verilmesini uygun görmüştür. Araştırma, öğretim programlarının hedeflerinin, işletmenin beklentileri de dikkate alınarak yeniden belirlenmesi sonucunu ortaya koymaktadır.

ÇEĞİNDİR, Y. Neşe (2001). “Mesleki Eğitim Fakóltesi Giyim Endüstrisi ve Moda Tasarımı Eğitimi Bölümü Konfeksiyon Hazırlama Dersi İçin Örnek Bir Ders Programı Modeli Hazırlama”, konulu yüksek lisans çalışmasında, hazır giyim sektöründe kendi alanında söz sahibi işletmelerin koleksiyon hazırlama çalışmalarının incelenmesi ve bu incelemeler ışığında örnek bir ders programı modelinin hazırlanmasını amaçlamıştır. Araştırma Ankara, Bursa ve İstanbul illerinde faaliyet gösteren büyük ölçekli ve hazır giyim alanında moda markasını oluşturmak için kendi koleksiyonunu kendi hazırlayan, bulundukları illerin sanayi odalarına kayıtlı hazır giyim işletmelerinin koleksiyon hazırlamadan sorumlu personellerinin görüşlerine dayalı olarak gerçekleştirilmiştir. Koleksiyon hazırlama sürecinin aşamaları anket formu ile tespit edilmiştir. Araştırma kadın, erkek ve çocuk dokuma ve örme kumaştan mamül üst giysi üretimi yapan işletmelerle sınırlandırılmıştır. Araştırma verilerinin sonuçlarına dayanarak bir ders programı modeli hazırlanmıştır.

ÇUHACI, M. Naci (2002). “Demiryolu Trafik Kontrolörlerinin Mesleki Yeterliliklerinin Belirlenmesi ve Yetiştirilmeleri İçin Bir Model Önerisi” adlı doktora çalışmasında, demiryolu trafik kontrolörlerinin mesleki yeterlilikleri bu alanda çalışan demiryolu trafik kontrolörleri ile yöneticilerinin görüşlerine dayalı olarak belirlenmiştir. Mesleki yeterliliklerin belirlenmesi için analiz çalışması yapılmış ve bunun için doku kişilik uzman grubun görüşlerine başvurulmuştur. Belirlenen görevler ve yeterlilikler kendi aralarında tekrarlanma ve kullanma oranı, önem ve ihtiyaç durumu, temel ve önkoşul oluşu, karmaşık ve zorluk düzeyi gibi ölçütler bakımından sıraya konulmuştur. Bunun sonucunda demiryolu trafik kontrolörlerinin yapmaları gereken sekiz temel görev ile bu görevlerde yapılması gereken yetmişdört mesleki yeterlilik belirlenmiştir. Belirlenen bu yetmişdört mesleki yeterliliği kapsayan bir anket hazırlanmış ve anketin geçerliliği araştırma kapsamına girmeyen yirmialtı kontrolör ve dokuz yöneticiden oluşan toplam otuzbeş kişiye uygulanmıştır. Pilot uygulama ile anketin yapı geçerliliğini belirlemek için faktör analizi yapılmıştır. Trafik kontrolörlerinden ve yöneticilerinden elde edilen verilerin yüzdeleri, frekansları, aritmetik ortalamaları, standart sapmaları ve t-değerleri hesaplanarak tablolastırılmış ve yorumlanmıştır.

Araştırmada bulgulara dayalı olarak demiryolu trafik kontrolörlerinin yetiştirilmesine yönelik eğitim programının genel yapısı oluşturulmuş ve bulgular ışığında öneriler geliştirilmiştir.

FER, S. (1999). “Hazır Giyim Endüstrisinde Modelist, Makastar, Makineci ve Ütücü Mesleklerinde Çalışan İşgücünün Mesleki Yeterliliklerinin Belirlenmesi ve Yeterliliklere Dayalı Bir Program Modeli” konulu yüksek lisans çalışmasında, modelist, makastar, makineci ve ütücü mesleklerinde çalışacak nitelikli işgücünün mesleki yeterliliklerinin, yönetici ve işgücü görüşlerine göre belirlenmesi ve belirlenen bu mesleki yeterliliklere dayalı program modelinin çalışmasını amaçlamıştır. Araştırma Ankara, İstanbul, İzmir ve Adana’da faaliyette bulunan küçük, orta ve büyük ölçekli hazır giyim işletmelerinde çalışan 590 işgücü, 182 yönetici üzerinde yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, hazır giyim işletmelerinde modelist, makastar, makineci ve ütücü mesleklerinde çalışacak nitelikli işgücü için

34 grupta, 173 mesleki yeterlilik bulunmaktadır. 173 mesleki yeterliliğin 52'si tüm meslek grupları için ortak yeterlilikler grubunda yer alırken, bu gruptaki diğer 52 yeterlilik ise modelist, makastar, makineci ve ütücü mesleklerinde çalışacak işgücü için gerekli görülmektedir. Belirlenen bu yeterlilikler doğrultusunda, hazır giyim endüstrisinde modelist, makastar, makineci ve ütücü meslekleri için öğretim envanteri hazırlanmıştır.

GÜMÜŞ, M. (1995). Tarafından “İşgücüne Nitelik Kazandırıcı Bir Politika Olarak Ortaöğretim Düzeyindeki Mesleki-Teknik Eğitim ve Uygulama Sonuçlarını Belirlemek” amacıyla yapılan yüksek lisans çalışmasında, mesleki ve teknik eğitim liselerinin amaçlar çerçevesinde yeniden yapılandırılıp örgütlendirilmesi, meslek standartları araştırma ve geliştirme merkezinin kurulması, istihdam kapasitelerinin belirlenmesi ve mesleki rehberliğe önem verilmesi gerektiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

KARAGÖZ, A. (1994). “Ankara’daki Üniversite Hastanelerinde Çalışan Tıbbi Sekreterlerin Hizmetiçi Eğitim İhtiyacı” konulu doktora çalışmasında, tıbbi sekreterlerin hizmetiçi eğitim ihtiyaçlarının ve önceliklerinin saptanmasını amaçlamıştır. Araştırmada tıbbi sekreterlerin mesleki yeterlilikleri iş analizi ile belirlenmiştir. Elde edilen bulgulara göre, tıbbi sekreterlerin; halka ilişkiler, örgütünü tanıma, haberleşme teknikleri, tıbbi terminoloji, teknolojik gelişmeler ve bilgisayar, yazışma teknikleri ve enfeksiyonlardan korunma konularında öncelikli olarak hizmetiçi eğitime ihtiyaçları olduğu; hastane yöneticileri ve tıbbi sekreterlerin görüşleri arasında bilişsel ve devinsel alanlarla ilgili davranışlarda eğitim ihtiyaçları konusunda anlamlı bir fark olmadığı, ancak mesleki tutum ve iş alışkanlıklarını kapsayan davranışlarda anlamlı görüş farkı olduğu saptanmıştır.

LAUGO, J. (1987). “Captured by the American Dream; Vocational Education in the United States” konulu çalışmada, endüstrinin ihtiyaç duyduğu nitelikte insangücünün geliştirilmesinin mesleki-teknik eğitim konularında beklenildiği ve ülkenin ihtiyacı olan sayıda ve nitelikte insangücünün bu kurumlarda yetiştirildiği anlaşılmaktadır. Araştırma bulgularına göre, okullarda verilen teorik

derslerin yanında, pratik bilgilerin yetersiz kaldığı ve bunun ancak iş ortamında gerçekleştirilebileceği ve staj eğitimi alan bireyin kazanacağı niteliklerle yapılan üretimin kalitesinin artacağı düşüncesi ortaya çıkmıştır. Staj yaparak eğitimi tamamlayan bireylerin iş piyasasında aranan nitelikteki elemanlar oldukları, staj sonrasında bu elemanların işe yerleştirildiği ve eğitimlerin hizmet içerisinde de devam ettirildiği açıklanmıştır.

MEB, MATERGEM (1998). Tarafından yapılan araştırmada, tekstil sektörünün ihtiyacı olan ara kademe iş gücü niteliklerinin belirlenmesi ve sektöre orta öğretim düzeyinde eğitilmiş işgücü yetiştiren Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı mesleki ve teknik orta öğretim kurumları öğretim programlarının, sektörün beklentilerini karşılama düzeyinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın verileri, mesleki ve teknik orta öğretim kurumu mezunu olmayan tekstil sektörü çalışanlarına, mesleki ve teknik orta öğretim kurumu tekstil programı meslek dersi öğretmenlerine ve 3308 sayılı Kanun çerçevesinde beceri öğretimi sağlayan işletme yöneticilerine uygulanan anketler ile elde edilmiştir. Araştırma bulgularına göre tekstil ve konfeksiyon sektörü, eğitilmiş işgücünün gelişen teknolojilere uyum göstermesini tekstil ve konfeksiyon sektörünün işgücü ihtiyacını karşılayacak elemanları yetiştirebilecek düzeyde, okul-sanayi işbirliği ile hazırlanmış programlarla işletmelerde beceri eğitimi görerek deneyim kazanmasını, makine, araç-gereç donanımlarını çok iyi kullanmasını ve üretim faaliyetleri ile ilgili her alanda yeterli sayıda olmasını istemektedirler. Araştırma bulguları, mezun çalışanların öğrenim gördükleri bölümler ile çalıştıkları bölümde uyumsuzluklar olduğunu ve işletme yöneticilerinin, kendi ihtiyaçlarına yönelik yeni programlar ile bölümler açılması isteğini ortaya koymaktadır.

MEB, METARGEM (1996). Tarafından yapılan araştırmada, elektrik ark kaynakçılığı görevinin işe uygun şekilde yapılabilmesi için gerekli olan mesleki yeterliliklerin, iş analizine dayalı olarak belirlenmesi ve belirlenen bu yeterliliklerin iş hayatındaki sıklık, önem ve güçlük derecelerine göre değerlendirilmesi yapılmıştır.

Araştırma iki aşamada tamamlanmıştır. Birinci aşamada, iş analizlerine göre elektrik ark kaynakçılığıyla ilgili bilişsel ve devinsel işlemlerle iş alışkanlıkları belirlenerek öğretim envanterinin taslağı oluşturulmuştur. Taslağa daha sonra uzman görüşlerine göre son şekli verilmiştir. İkinci aşamada ise, Ankara'daki küçük, orta ve büyük ölçekli işletmelerde kaynakçı olarak çalışanlar, öğretim envanterinde yer alan bilişsel ve devinsel işlemlerle iş alışkanlıklarının kullanılma sıklığı ile önem ve güçlük derecelerini mesleki deneyim ve gözlemlere dayalı olarak değerlendirmişlerdir.

ÖZCAN, Ü. (1989). “Türk Bankacılık Sisteminde Orta Kademe Yöneticilerinin Yeterlilikleri ve Hizmetiçi Eğitimlerinde Uygulanabilecek Bir Model” adlı doktora çalışmasında, orta kademe yöneticilerinin yeterliliklerinin saptanması ve bu yeterliliklerin kazandırılması için, yeterliliklere dayalı bir hizmetiçi eğitim modeli hazırlamayı amaçlamıştır. Araştırmada, orta kademe yöneticilerinin göstermekte oldukları ve göstermeleri gereken yeterlilik alanları saptanmış ve bunlar önem derecelerine göre geliştirilerek hizmetiçi eğitim programına esas oluşturmuştur. Araştırma bulgularına göre, yöneticilerin göstermeleri gereken yeterliliklerin oluşturduğu yeterlik alanlarında en yüksek önem derecesi emisyon bankası ve özel mevduat bankaları yöneticilerinde karar verme, kalkınma ve yatırım bankası yöneticilerinde değerlendirme, tüm grup ve kamu mevduat bankaları yöneticilerinde ise, etkileme alanında toplanmıştır.

ULUSOY, A.(1988). Mesleki ve Teknik Orta Öğretimde Öğrencilerin Meslek Alanına İlişkin Davranışlara Ulaşma Derecelerinin Tespiti ve Değerlendirilmesi” konulu doktora çalışmasında, Kız Meslek liselerinde uygulanan Giyim Bölümü Öğretim Programı amaçlarında belirtilen bilgi, beceri, tavır ve mesleki alışkanlıklara ne derecede ulaşıldığını belirleyerek programı değerlendirmeyi amaçlamıştır. Araştırmanın örneklemini Ankara’da bulunan Yenimahalle, Yıldırım Beyazıt, 100. yıl ve Zübeyde Hanım Kız Meslek Liseleri Giyim Bölümü son sınıf öğrencilerinden eş olasılıkla seçilen 61 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın

amacına ulaşılmasında programın genel amaçlarının ve içeriğinin esas alınarak hazırlanan bilgi testi, devinsel işlemlerin ve ürün değerlendirme formlarının, duyuşsal davranışları dereceleme örnekleri kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, Kız Meslek Liseleri Giyim Bölümünde uygulanan öğretim programının bilişsel, duyuşsal alan amaçları ve davranışlarına ulaşmada yetersiz kaldığı, devinsel alan ve amaçlarını gerçekleştirmede yeterli olduğu belirlenmiştir.

1.3. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın genel amacı, meslek liselerinin trikotaj eğitimi alanından mezun olanların sanayi alanında çalışabilmeleri için edinmeleri gereken ve uzman kişilerin görüşlerine dayalı olarak belirlenen mesleki yeterlilikler doğrultusunda trikotaj eğitimi programı geliştirmektir.

Bu amaca ulaşabilmek için aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır.

1. Yeterliliğe ilişkin görevler ve her görev ile ilgili davranışlar neler olmalıdır?
2. Yeterliliğe ilişkin görevlerle ilgili davranışlar işverenlere göre ne derece önemlidir?
3. Belirlenen mesleki yeterliliklere dayalı olarak trikotaj eğitimi program yapısı nasıl olmalıdır?

1.4. Araştırmanın Önemi

Yaşadığımız yüzyıl, çok hızlı bir biçimde siyasal, sosyal ve ekonomik alanlarda büyük bir değişim ve yeniliğe uğramaktadır. Bu değişiklik ülkemizin başka alanlarında olduğu gibi, özellikle dünya pazarında söz sahibi olduğu tekstil ve örme sanayinde kendini göstermektedir.

Bilim, teknik ve teknolojiadaki gelişme ve değişiklikler, iş yaşamındaki mal ve hizmetlerin üretim, dağıtım ve bakım yöntemlerini etkilemekle birlikte insan kaynaklarında aranılan nitelik ve yeterlilikleri de büyük ölçüde etkilemiştir. Dar bir alanda eğitilen, geleneksel çalışma yöntemlerinin uygulandığı ve kendini yenileyemeyen işgücü, çağdaş işletmeler için yeterli olmamaktadır. Sürekli bir değişim içerisinde olan dünyada ve iş dünyasının artan rekabet ortamında, alıcı sağlayabilmek, endüstri standartlarını belirleyebilmek, etkin organizasyonel yapıya ulaşmak, rekabet gücünü artırmak ve gelişime katkıda bulunabilen bir organizasyon yaratmak için klasik eğitimin yetersiz kaldığı görülmekte, daha ileri bir eğitim anlayışına gereksinim duyulmaktadır (Kal Der Öğrenen Organizasyonlar Uzmanlık Grubu, 1998; 3).

Bilim ve teknolojiadaki çok hızlı gelişmeler karşısında insangücününün sahip olduğu yeterlilikler eksik kalmakta, sanayi sektörünün gereksinimini karşılayamamaktadır. İşin gerektirdiği yeterlilikler ile iş gücünün sahip olduğu yeterlilikler arasındaki uyumsuzluklar, insangücünü geliştirme etkinliklerinin gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Diğer taraftan, bireyin bilimsel ve teknolojik değişmelere uyumunu sağlamayı ve iş verimini yükseltmeyi amaçlayan geliştirme ve uyum eğitimi de istihdam sisteminin sorumluluğunda gerçekleşmektedir (Alkan ve diğerleri, 2001; 122)

Endüstri sektörünün gereksinimi olan insangücünden beklediği yeterlilikler şunlardır (Açıkalın ve diğerleri):

- Kendi mesleklerinin yeterli bir üyesi olmanın yanı sıra fen ve mühendislik alanındakiler için asgari düzeyde bir sosyal bilimler bilgisi, sosyal bilimler alanındakiler için de asgari bir fen ve teknoloji bilgisi, özellikle teknolojinin toplumsal etkilerini kavrayabilme,

- İnsan ilişkilerinde başarılı ve pozitif düşünebilme,
- Değişikliklere uyum sağlayabilme,
- Liderlik yapabilme,
- Takım çalışması yapabilme,
- Karşılaştığı sorunları çözebilme,
- Yaratıcı düşünebilme,
- Mal ve hizmetin kalitesini geliştirmek için sorumluluk alabilme,
- İleri teknolojileri anlayabilme ve uygulayabilme, özellikle bilgisayar okuryazarlığı,
- Anadiliyle birlikte en az bir yabancı dilde yazılı ve sözlü iletişim kurabilme yeteneği.

Bu yeterliliklere sahip insangücünün yetiştirilmesi görevi de, genel eğitimin yanı sıra özellikle mesleki ve teknik eğitim veren kurumlara düşmektedir. Mesleki ve teknik eğitim bireye, çeşitli meslek alanlarına ilişkin ilgi, beceri ve alışkanlıkları kazandırmayı amaçlamaktadır. Ancak dünyada ve Türkiye’de mesleki ve teknik lise mezunları üzerine yapılan araştırmalar (Ercan, 1975; MPM, 1987; MEB, 1994) bu kurumlarda eğitilmiş kişilerin eğitim-istihdam-iş ilişkilerinin son derece düşük olduğunu ortaya koymaktadır. Bu nedenle yerinden yönetim anlayışıyla, okulsanayi ilişkilerini düzenleyen, teknolojik yenilik ve gelişmeleri takip edebilen, mezun olanlarının eğitim-istihdam-iş ilişkilerini izleyebilen bir mesleki teknik eğitim modeli geliştirmeye ihtiyaç duyulmaktadır (MEB, 1995; 47).

Meslek liselerinde verilen eğitimin amacına ulaşabilmesi, ancak eğitim programlarının teknolojik gelişmelere uyacak biçimde düzenlenmesi ve bu konuda sanayi ile işbirliği yapılması ile sağlanabilir. Meslek liselerinde eğitimi verilen her bölüm, mesleğin gerektirdiği özellikleri taşıyan, mesleğin en son yeniliklerini izleyen ve uygulayan, yaratıcı gücünü geliştiren, sanayinin gereksinimlerini karşılayan elemanlar yetiştirecek programları geliştirmeleridir.

Trikotaj sanayi alanında ara eleman olarak çalışabilecek insangücünü yetiştirmeyi amaçlayan meslek lisesi trikotaj eğitimi alanı için ders program modelinin oluşturulmasına yönelik olarak yapılacak bu araştırmanın;

- Trikotaj eğitimi alanından mezun olanların sanayinin gereksinimleri doğrultusunda sahip olmaları gereken mesleki yeterliliklerin belirlenmesi,
- Yeterliliğe dayalı mesleki eğitim programlarının hazırlanmasında bir örnek oluşturması ve ilgililere yardımcı olması,
- Eğitim-istihdam arasındaki ilişkiyi yönlendirmesi,
- Teknolojinin ilerlemesinde yeni adımlar atabilecek bir sonraki teknolojik ilerlemeye katkıda bulunabilecek elemanlar yetiştirebilmesi beklendiğinden önemli görülmektedir.

1.5. Varsayımlar

Bu araştırmada şu temel varsayımlardan hareket edilmiştir.

1. Meslek liselerinin trikotaj eğitimi alanından mezun olanların sanayide ara eleman olarak çalışabilmeleri için gereken bilişsel, duyuşsal ve psikomotor mesleki yeterliliklerin analiz yöntemi ile gerçek duruma uygun olarak belirlendiği,
2. Mesleki yeterliliklere ilişkin nitelikler ve önem derecelerinin belirlenmesinde trikotaj sanayinde çalışan uzman kişilerin görüşlerinin güvenilir olduğu,
3. Trikotaj eğitimi program yapısını oluşturmada sanayi ile işbirliği ve burada uygulanacak anketlerle yeterli verilerin toplanacağı varsayılmaktadır.

1.6. Araştırmanın Kapsam Ve Sınırlılıkları

Meslek liseleri düzeyindeki trikotaj eğitimi alanından mezun olanların mesleki yeterliliklerinin belirlenmesi ve belirlenen bu yeterliliklere dayalı bir program yapısının oluşturulması amacıyla yapılan bu çalışma, Ankara il merkezindeki otuzbir, İstanbul il merkezindeki yirmialtı küçük, orta ve büyük ölçekli trikotaj işletmesindeki alan ile ilgili uzman kişileri kapsamaktadır.

Araştırmanın belirlenen amaçlara ulaşabilmesi için kapsamında sınırlamalar yapılmıştır. Bu sınırlılıklar aşağıda belirtilmiştir.

1. Meslek liseleri düzeyinde trikotaj alanı ile,
2. Program modelinin oluşturulmasında alan ile ilgili uzman kişilerin görüşleri ve bu kişilere uygulanan anketlerden sağlanan verilerle,
3. Meslek liseleri trikotaj eğitimi alanından mezun olanların mesleki yeterliliklerinin belirlenmesi ile sınırlıdır.

1.7. Terimlerin Tanımları

Araştırmada kullanılan bazı terimler aşağıda belirtilen anlamlarda kullanılmaktadır.

BECERİ (Devinsel İşlem): Gözlenebilen kas ve adele hareketi gibi fiziki belirli süreç ve basamaklardan oluşan gözlenebilir davranış (Doğan, 1997; 163).

BİLGİ (Bilişsel İşlem): Bilginin kullanılmasından ve işlenmesinden oluşan davranış (Doğan, 1997; 345).

EĞİTİM: Bireyin davranışlarında, kendi yaşantısı yolu ile ve amaçlı olarak istedik değişme meydana getirme sürecidir (Ertürk, 1972; 13).

İSTİHDAM: İşe yerleştirme anlamına gelir (Doğan, Ulusoy, Hacıoğlu, 1997; 3).

İŞ ALIŞKANLIĞI: İşin verimli biçimde yapılabilmesi için gerekli olan hissetme-duyma davranışlarının otomatik hale gelmesi (Sezgin, 1994; 140).

İŞ ANALİZİ: İşin belirlenen standartlarda yapılabilmesi için mesleğin öğretilebilecek temel unsurlarını bilme, yapma ve iş alışkanlıkları ayrıştırılarak mesleki yeterliliklerin belirlenmesi (Sezgin, 2000; 30, 134).

İŞ GÜCÜ: Herhangi bir meslekte belirli bir düzeyde mal ve hizmet üretimi ile ilgili yeterliliğe sahip olan bireyler (Doğan, Ulusoy, Hacıoğlu, 1997; 3).

İŞLEM: Başlangıç ve bitiş noktası belli olan, gözlenebilen, ölçülebilen, en az iki basamaktan oluşan bir iş birimi (Doğan, 1997; 345).

MESLEK ANALİZİ: Bir işin amaca uygun biçimde öğrenilmesi, yani davranışa dönüştürülmesinde “işlere” göre “işlemlerin belirlenip anlamlı bir sıraya konulması ve bunların öğretilmesi işidir (Külahçı, 1995: 24).

MESLEKİ EĞİTİM: Bireye belirli bir meslek ile ilgili bilgi, beceri ve iş alışkanlığı kazandıran ve bireyin yeteneklerini geliştiren eğitim süreci (Sezgin, 2000; 19).

TRİKO: Makine ile örgü ya da örgü kumaştan yapılmış eşya (Demir, 1995; 1).

TRİKOTAJ: Örgü eşya ve kumaş yapımı (Demir, 1995; 1).

UZMAN KİŞİ: Trikotaj alanında kalıp, makine, overlok, remayöz, stilist ve bilgisayar alanlarında yeterli mesleki bilgi ve becerilere sahip kişi.

YETERLİLİK: Bir meslek alanına özgü görevlerin yapılabilmesi için gerekli olan bilgi, beceri ve tavırlara sahip olma durumu (Sezgin, 1980; 18).

BÖLÜM II

2. YÖNTEM

Bu araştırma, meslek liselerinin trikotaj eğitimi alanından mezun olanların sanayi alanında çalışabilmeleri için edinmeleri gereken mesleki yeterliliklerin trikotaj alanında çalışan uzman kişilerin görüşlerine göre belirlenmesi ve belirlenen mesleki yeterliliklere dayalı program yapısının hazırlanmasını amaçlamaktadır. Araştırmanın bu bölümünde, araştırma modeli, evren ve örneklem, veri toplama yöntemleri ile veri çözümleme yöntemleri açıklanmaktadır.

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmanın modeli betimsel niteliktedir. Bu kapsamda, trikotaj eğitimi alanından mezun olanlardan beklenen mesleki yeterlilikler, iş analizi yöntemi ile belirlenmiştir. Bu analiz ile belirlenen mesleki yeterliliklere göre anketler hazırlanmıştır. Anketlerde yer alan sorulara uzman kişilerin verdikleri cevaplara göre, mesleki yeterliliklerin önem dereceleri belirlenip, bu yeterliliklerin kazanılmasını gerçekleştirmek için uygun öğretim programı modeli oluşturulmuştur.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Ankara il merkezinde bulunan ve Ankara Sanayi Odasına bağlı otuzbir, İstanbul il merkezinde bulunan yirmialtı küçük, orta ve büyük ölçekli trikotaj işletmesi oluşturmaktadır. Örneklem alınmadan her işletme araştırma kapsamına alınmıştır (Anket uygulanan Trikotaj işletmeleri Tablo 1,2’de sunulmuştur).

Tablo-1: Anket Uygulanan Ankara’da Bulunan Trikotaj İşletmeleri

S.N	İŞLETMENİN ADI	İŞ KAPASİTESİ
1.	Aytemizler Tekstil*	Büyük Ölçekli
2.	Tango Tekstil	Küçük Ölçekli
3.	Sambo Tekstil	Küçük Ölçekli
4.	Yılmaz Örne*	Büyük Ölçekli
5.	Koleksiyon Giyim	Kapalı
6.	Karsaklar Sementa Tekstil	Büyük Ölçekli
7.	Şebnem Tekstil Sanayi	Küçük Ölçekli
8.	Baykal Triko Tekstil	Büyük Ölçekli
9.	Enesteks Tekstil	Küçük Ölçekli
10.	Koton Hazır Giyim	Büyük Ölçekli
11.	Desen Örne Sanayi	Büyük Ölçekli
12.	Türel Tekstil Örne Sanayi*	Küçük Ölçekli
13.	Uyar Ayda Triko İmalat	Küçük Ölçekli
14.	Dilmen Örne Sanayi	Küçük Ölçekli
15.	First Örne Sanayi	Küçük Ölçekli
16.	Gökhan Örne Sanayi	Kapalı
17.	Akay Triko Örne Sanayi	Orta Ölçekli
18.	Barış Tekstil	Küçük Ölçekli
19.	Floş Triko Örne Sanayi	Küçük Ölçekli
20.	Ün Örsa Tekstil Sanayi	Küçük Ölçekli
21.	Metro Örne Sanayi	Küçük Ölçekli
22.	Enas Örne Ticaret*	Küçük Ölçekli
23.	Örümcek İplik Triko	Küçük Ölçekli
24.	Palmet Triko Tekstil	Küçük Ölçekli
25.	Erciyes Tekstil Sanayi*	Orta Ölçekli
26.	Tilla Tekstil Sanayi	Küçük Ölçekli
27.	Maya Triko Tekstil	Küçük Ölçekli
28.	Moni Triko Örne Sanayi	Küçük Ölçekli
29.	Öz Umut Tekstil	Küçük Ölçekli
30.	Sonbay Tekstil*	Küçük Ölçekli
31.	Serter Triko	Orta Ölçekli

* Anket uygulamasını kabul eden işletmeler

Tablo-2: Anket Uygulanan İstanbul'da Bulunan Trikotaj İşletmeleri

S.N	İŞLETMENİN ADI	İŞ KAPASİTESİ
1.	Ayrim Triko	Orta Ölçekli
2.	Acar Triko	Büyük Ölçekli
3.	Uğur Triko Konfeksiyon	Küçük Ölçekli
4.	Serhatlar Triko	Büyük Ölçekli
5.	Baygın Triko	Küçük Ölçekli
6.	Korucu Tekstil Sanayi	Küçük Ölçekli
7.	Elbe Triko	Küçük Ölçekli
8.	Serhatlı Triko	Küçük Ölçekli
9.	Acar TeksNarin	Orta Ölçekli
10.	Triko Tekstil	Küçük Ölçekli
11.	Güray Triko	Küçük Ölçekli
12.	Güzel Örme	Küçük Ölçekli
13.	Forko Triko	Küçük Ölçekli
14.	Sen Tekstil	Küçük Ölçekli
15.	Aktaş Triko	Küçük Ölçekli
16.	Balkuv Triko	Küçük Ölçekli
17.	Kaan Triko	Küçük Ölçekli
18.	Majestik Tekstil	Küçük Ölçekli
19.	VA- GÜ Tekstil	Orta Ölçekli
20.	Nirvana Triko	Orta Ölçekli
21.	Sertler Örme	Orta Ölçekli
22.	Hakan Triko	Küçük Ölçekli
23.	Sezen Triko	Küçük Ölçekli
24.	Yücel Triko	Küçük Ölçekli
25.	Gis Tekstil	Küçük Ölçekli
26.	Bensu Giyim Sanayi	Küçük Ölçekli

2.3.Verİ Toplama Yöntemleri

Meslek liselerinin trikotaj eğitimi alanından mezun olanların trikotaj sanayinde ara eleman olarak hangi görevlerde çalışabilecekleri ve bu görevlerin gerektirdiği bilişsel, psikomotor ve duyuşsal davranışların analizini yapmak için üç ayrı anket formu hazırlanmıştır.

Görüşmeli olarak uygulanan birinci ankette işverenlere şu sorular sorulmuştur.

1. İşyerinizde çalıştırdığınız elemanlarınızın yaptıkları görevlere göre adları nelerdir?

2. Her bir görevin iş tanımlaması nedir?

3. Bilgisayarlarla yapılan görevler hangileridir?

Birinci anketin uygulanması sonucunda, işverenlerin görüşlerine göre trikotaj alanında çalışan “kalıpçı, makineci, overlokçu, remayözcü, stilist ve bilgisayarıcı” dan oluşan altı görev grubu belirlenmiş ve bu görev gruplarının her biri için gereken mesleki bilgi, beceri ile tutum ve alışkanlıklar da sıralanmıştır. Uzman kişilerden her bir görevin tanımı istenmiş ve böylece iş tanımları belirlenmiştir.

İkinci ankette, ilk anket sonuçlarından elde edilen bilgiler genişletilerek hazırlanan mesleki bilgi, beceri, tutum ve alışkanlıklar, alanında uzman olan yedi kişilik akademisyen gruba uygulanmıştır. (Ek 4’de sunulmuştur).

Veri toplamanın üçüncü ve son aşamasında, akademisyen grubun görüşleri sonunda gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra oluşturulan anketler, sanayi odalarına bağlı bulunan Ankara il merkezindeki altı, İstanbul il merkezindeki yirmialtı trikotaj ile ilgili elemanları istihdam eden ve bu alanda etkinlik gösteren toplam otuziki işletmedeki uzman kişilere uygulanmıştır (Tablo 1, 2’de sunulmuştur).

Anket her bir görev grubuna ilişkin üç bölümden (Mesleki yeterlikler; i) Bilişsel, ii) Psikomotor, iii) Duyuşsal) oluşmuştur. Mesleki yeterlikler ve buna ek olarak görev gruplarına ait “iş tanımları” uzman kişilerin görüşleri ile iş ve işçi bulma kurumundaki tanım ve de kaynak taraması sonucu ulaşılan bilgilerle hazırlanarak ek sayfalarda görüşlere sunulmuştur. (Ek 4’de sunulmuştur).

Mesleki yeterlilikler bölümündeki sorulara mesleğin gerektirdiği temel bilgileri (Bilişsel), becerileri (Psikomotor) ve tutum ve alışkanlıkları (duyuşsal) ortaya koymak üzere yer verilmiştir. Bu mesleki yeterlilikler her görev grubuna göre hem niteliksel, hem de niceliksel farklılıklar göstermektedir.

Anket sonuçları, her grubu birbirinden bağımsız olarak, ama bir bütünün (modelin) parçalarını oluşturacak şekilde değerlendirilmiştir.

Mesleki yeterliliklerin nitelikleri her görev grubu için önem derecelerine göre sıralanmıştır. Sonuçlar ve bulgular alt kısımda verilmiştir.

2.4. Veri Çözümleme Yöntemleri

Araştırmanın genel amacı çerçevesinde cevapları aranan alt amaçlara yönelik olarak toplanan veriler, önce veri kodlama formlarına işlenmiştir. Daha sonra bilgisayara aktarılan veriler üzerinde gerekli istatistiksel çözümlemeler için SPSS (The Statistical Package for Social Sciences) paket programından yararlanılmıştır.

Çalışma evrenini oluşturan triko işletmelerindeki uzman kişilerden, bu alanda görev yapacak elemanların edinmeleri gereken mesleki yeterliliklerinin gereklilik derecelerine ilişkin değerlendirilmeleri istenmiştir. Yeterliliklerin gereklilik derecelerine ilişkin olarak uzman kişilerden sağlanan verilerin analizi yapılmış ve yorumlanmıştır.

Bunun için, SPSS paket programından yararlanılarak; Mesleki yeterliliklere ilişkin görüşlerin belirlenmesinde; frekans (f), yüzde (%), aritmetik ortalama ($\bar{x}$) kullanılmıştır.

Uygulanan anketin altında bulunan “Başka” seçeneğine anketi değerlendiren uzman kişiler psikomotor davranışlardan Overlokçu ve Remayözcü için şu davranışları eklemişlerdir.

- Overlokçu:**
- Dikiş ayarlarının düzgünlüğünü sağlama.
 - İğne değiştirme
 - Makineyi kullanırken remayöz dikişini takip etme.
 - Dikiş ayarlarındaki bozuklukları giderme.
 - Overlok makinesine iplik geçirme
 - Overlok makinesinde iğne ve bıçakları geçirme.
 - Makinenin günlük ve haftalık bakımını yapma.
 - Gerekli güvenlik önlemlerini alma.

Bilişsel alandaki davranışlardan Kalıpçı ve Stilist içinde şu davranışları yorumlamışlardır.

Kalıpçı: Ölçü föyü okuma ve yorumlama

Stilist: Trikonun dikim özelliklerini bilme.

Ancak anketteki davranışlar dikkatle incelendiğinde burada yazılanları da içerdiği görülecektir.

BÖLÜM III

3. BULGULAR

Meslek liselerinin trikotaj eğitimi alanından mezun olanların sanayi alanında çalışabilmeleri için edinmeleri gereken mesleki yeterliliklerin, uzman kişilerin görüşlerine dayalı olarak trikotaj eğitimi programı önerisi geliştirmeyi amaçlayan bu araştırmada, trikotaj eğitimi alanında öğrenim gören öğrencilerin mesleki yeterlilikleri iş analizi yöntemi ile belirlenmiştir.

Belirlenen mesleki yeterlilikler bilişsel, duyuşsal ve psikomotor davranışlar olarak anket sorularını oluşturmuştur.

Bu bölümde, uzman kişilerin, trikotaj eğitimi alanında gerekli olan görev gruplarının mesleki yeterliliklerinin gereklilik derecelerine ilişkin yaptıkları değerlendirmelerle ilgili verilerin analiz sonuçları verilerek yorumlanmaktadır.

İşverenlere uygulanan görüşmeli anket sonucunda trikotaj sanayinde çalışan elemanların görev adları, “Kalıpçı, Makineci, Overlokçu, Remayözcü, Stilist ve Bilgisayarcı” olarak ortaya çıkmıştır. İş tanımları da yapılan bu görev grupları önem derecelerine göre sıralandığında bilgisayar bölümünün birinci sırada yer aldığı görülmektedir. Örne işleme geçmeden önce ölçü, desen ve renklendirme işlemlerinin bilgisayarda yapılması ve tüm işlemlerin burada noktalanmasından dolayı, diğer görev gruplarının merkezi durumunda olduğu belirlenmiştir.

Anket soruları uzman kişilere uygulanmadan önce konu ile ilgili alanında uzman olan yedi kişilik bir akademisyen gruba da uygulanmış ve anket sonucunda, her görev grubundaki tüm davranışlar çok gerekli ve gerekli bulunmuştur.

Tablo-3: Uzman Kişilerin, “Kalıpcı” İle İlgili Mesleki Yeterlilikleri Değerlendirmeleri

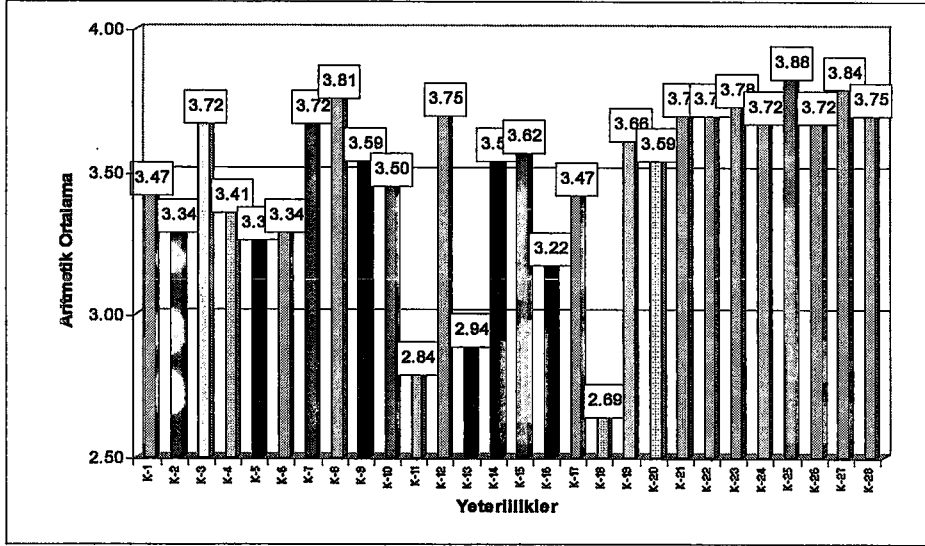
YETERLİLİK TANIMI	Gereklilik Derecesi								X̄
	Gereksiz		Biraz Gerekli		Gerekli		Çok Gerekli		
	S	%	S	%	S	%	S	%	
1. Kalıbın tanımını yapma	-	-	1	3,1	15	46,9	16	50,0	3,47
2. Örgüde kalıpla çalışmanın önemini açıklama	1	3,1	3	9,4	12	37,5	16	50,0	3,34
3. Bedende temel ölçülerin neler olduğunu bilme	-	-	-	-	9	28,1	23	71,9	3,72
4. Bedende yardımcı ölçülerin neler olduğunu bilme	-	-	3	9,4	13	40,6	16	50,0	3,41
5. Ölçü almada kullanılan araç ve gereçleri sıralama ve açıklama	2	6,3	2	6,3	12	37,5	16	50,0	3,31
6. Kalıp çıkarmada kullanılan araç ve gereçleri sıralama ve açıklama	1	3,1	3	9,4	12	37,5	16	50,0	3,34
7. Ölçü alma tekniklerinin neler olduğunu bilme	-	-	-	-	9	28,1	23	71,9	3,72
8. Ölçü almada dikkat edilecek noktaların neler olduğunu bilme	-	-	-	-	6	18,8	26	81,3	3,81
9. Örgü kalıbı elde etme tekniklerinin neler olduğunu bilme	-	-	1	3,1	11	34,4	20	62,5	3,59
10. Temel kalıpları hazırlama	2	6,3	1	3,1	8	25,0	21	65,6	3,50
11. Temel kalıplar üzerine model uygulama	6	18,8	4	12,5	11	34,4	11	34,4	2,84
12. Örgü giysiler için ölçülere verilen ilave oranları hesaplama ve uygulama	-	-	-	-	8	25,0	24	75,0	3,75
13. Ölçeri kullanma	8	25,0	1	3,1	8	25,0	15	46,9	2,94
14. Tekniğe uygun kalıp çıkarma	1	3,1	1	3,1	8	25,0	22	68,8	3,59
15. Çizim yaparken doğru araç ve gereç seçme	-	-	-	-	12	37,5	20	62,5	3,62
16. Şablonlama tekniğini uygulama	1	3,1	6	18,8	10	31,3	15	46,9	3,22
17. Serileme tekniğini uygulama	-	-	4	12,5	9	28,1	19	59,4	3,47
18. Bilgisayarda kalıp çıkarma işlemini yapma	7	21,9	5	15,6	11	34,4	9	28,1	2,69
19. İlk örnek giysinin çalışması sırasında makineciye yardımcı olma ve yol gösterme	-	-	-	-	11	34,4	21	65,6	3,66
20. Örgü kumaşın modele uyumu açısından ilk örnek giysinin kontrolünü yapma	1	3,1	-	-	10	31,3	21	65,6	3,59
21. Değişiklikler sonucu üretim kalıbının kontrolü ve gerekli düzeltmeleri yapma	-	-	-	-	8	25,0	24	75,0	3,75
22. Mesleğini sevme	-	-	-	-	8	25,0	24	75,0	3,75
23. Kendine güvenme	-	-	1	3,1	5	15,6	26	81,3	3,78
24. Hesaplama yeteneğine sahip olma	-	-	1	3,1	7	21,9	24	75,0	3,72
25. Doğru ve titiz çalışma alışkanlığına sahip olma	-	-	-	-	4	12,5	28	87,5	3,88
26. Temiz çalışma alışkanlığına sahip olma	-	-	-	-	9	28,1	23	71,9	3,72
27. Zamanı iyi kullanma	-	-	-	-	5	15,6	27	84,4	3,84
28. Malzemeyi iyi kullanma	-	-	-	-	8	25,0	24	75,0	3,75

3.1. Uzman Kişilerin “Kalıpcı” İle İlgili Mesleki Yeterlilikleri Değerlendirmeleri

Bu görev kapsamında 9 bilişsel, 12 psikomotor ve 7 duyuşsal, toplam 28 mesleki yeterlilik bulunmaktadır. Konu ile ilgili uzman kişilerin “Kalıpcı” olan elemanın görevini etkili biçimde yapabilmesi için, bu grup kapsamına giren mesleki yeterliliklerin ne derecede gerekli olduğu hakkında yaptıkları değerlendirmeler Tablo-3’de gösterilmiştir. Tablodan anlaşılabacağı üzere, uzmanlar belirtilen görev kapsamında yer alan yeterliliklerin büyük çoğunluğunu çok gerekli ve gerekli bulmaktadır. En çok gerekli bulunan mesleki yeterlilik, 8 yeterlilik numarasıyla tanımlanan “Ölçü almada dikkat edilecek noktaların neler olduğunu bilme” olup, bunu sırasıyla 12 yeterlilik numarasında tanımlanan “Örgü giysiler için ölçülere verilen ilave oranları hesaplama ve uygulama” ile 20 yeterlilik numarasında “Değişiklikler sonucu üretim kalıbının kontrolü ve gerekli düzeltmeleri yapma” ve 3 yeterlilik numarasıyla “Bedende temel ölçülerin neler olduğunu bilme” izlemektedir.

Kalıpcı olan elemanların mesleklerini etkili biçimde yapabilmeleri için, 7 mesleki tutum ve yeterliliklerin gereklilik dereceleri yine Tablo 3’te gösterilmiştir. Uzman kişiler bu 7 yeterliliğin tümünü çok gerekli olarak değerlendirmişlerdir.

Şekli-1’de kalıpcı olan elemanın görev grubu kapsamında yer alan yeterlilikler hakkında yaptıkları değerlendirmelerin aritmetik ortalamaları gösterilmiştir. Yapılan değerlendirmelerin aritmetik ortalamaları 2,69 ile 3,88 arasında değişmektedir. Bu gruptaki yeterlilikler bütün olarak değerlendirildiğinde hesaplanan aritmetik ortalama 3.53’dür.

Şekil-1: Uzman Kişilerin “Kalıpcı” ile İlgili Mesleki Yeterlilikleri Değerlendirmeleri

Sonuç olarak, “Kalıpcı” grubundaki yeterliliklerin uzman kişilerce çok gerekli olduğu şeklinde değerlendirilmektedir.

Tablo-4: Uzman Kişilerin “Makineci” İle İlgili Mesleki Yeterlilikleri Değerlendirmeleri

YETERLİLİK TANIMI	Gereklilik Derecesi								X̄
	Gereksiz		Biraz Gerekli		Gerekli		Çok Gerekli		
	S	%	S	%	S	%	S	%	
1. Örgütün tanımını yapma	-	-	3	9,4	12	37,5	17	53,1	3,44
2. Örgütün sınıflandırılmasını yapma	-	-	2	6,3	15	46,9	15	46,9	3,41
3. İpliklerin özelliklerini sıralama ve açıklama	-	-	3	9,4	12	37,5	17	53,1	3,44
4. Örgü makinesinin özelliklerini sıralama ve açıklama	-	-	4	12,5	9	28,1	19	59,4	3,47
5. Örgü makinesinin kullanım alanlarının neler olduğunu bilme	-	-	5	15,6	9	28,1	18	56,3	3,41
6. Örgü makinelerindeki teknolojik gelişmeleri izleme	-	-	5	15,6	10	31,3	17	53,1	3,38
7. Makineyi işe hazırlama	-	-	-	-	8	25,0	24	75,0	3,75
8. Makineye iplik bağlama	-	-	-	-	12	37,5	20	62,5	3,62
9. Bilgisayarda hazırlanan disketi makineye yükleme	-	-	-	-	8	25,0	24	75,0	3,75
10. Disketi çalıştırarak makinede işi başlatma	-	-	-	-	10	31,3	22	68,8	3,69
11. Makinede örgü yapma	-	-	3	9,4	9	28,1	20	62,5	3,53
12. Makinede oluşabilecek basit arızaları giderme	2	6,3	1	3,1	5	15,6	24	75,0	3,59
13. Makinenin günlük ve haftalık bakımını yapma	-	-	2	6,3	11	34,4	19	59,4	3,53
14. Mesleğini sevmeye	-	-	-	-	6	18,8	26	81,3	3,81
15. Kendine güvenme	-	-	1	3,1	6	18,8	25	78,1	3,75
16. Kendini makinenin tehlikelerinden koruyacak tedbirleri alma	-	-	-	-	7	21,9	25	78,1	3,78
17. Zamanı iyi kullanma	-	-	-	-	6	18,8	26	81,3	3,81
18. Doğru ve titiz çalışma alışkanlığına sahip olma	-	-	1	3,1	8	25,0	23	71,9	3,69

3.2. Uzman Kişilerin “Makineci” İle İlgili Mesleki Yeterlilikleri Değerlendirmeleri

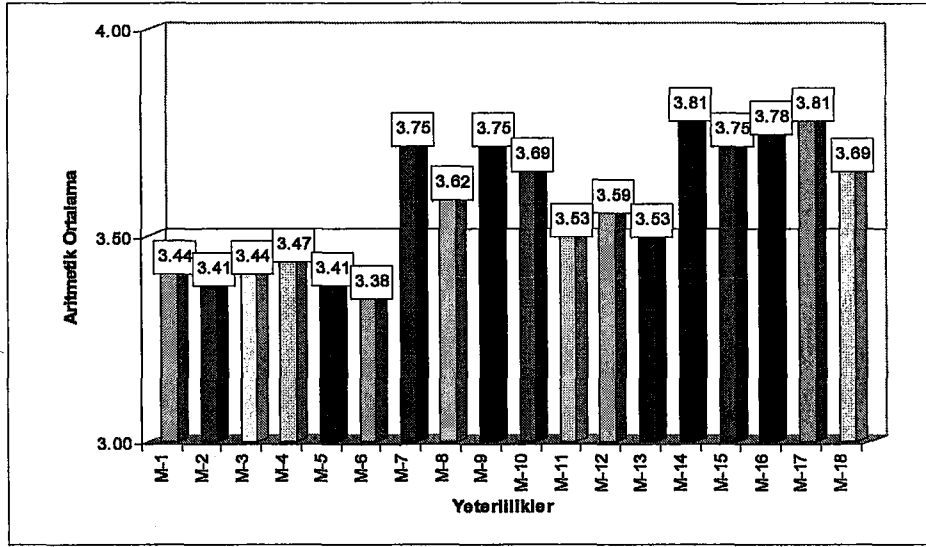
Makineci olan elemanın göreviyle ilgili 6 bilişsel, 7 psikomotor ve 5 duyuşsal, toplam 28 mesleki yeterlilik bulunmaktadır. Makinecinin görevini etkili biçimde yapabilmesi için bu grup kapsamına giren mesleki yeterliliklerin ne derecede gerekli olduğu hakkında yapılan değerlendirmeler Tablo-2’de gösterilmiştir. Tablodan anlaşılacağı üzere, alan ile ilgili uzman kişiler, belirtilen görev grubu kapsamında yeterliliklerin büyük çoğunluğunu çok gerekli ve gerekli bulmaktadır.

Uzman kişilerce “Kalıpçı” görev grubu içerisinde 7 yeterlilik numarasıyla tanımlanan “Makineyi işe hazırlama” ile 9 yeterlilik numarasıyla tanımlanan “Bilgisayarda hazırlanan disketi makineye yükleme” aynı derecede gerekli olup, bunu sırasıyla 10 yeterlilik numarasıyla “Disketi çalıştırarak makinede işi başlatma” ve 12 yeterlilik numarasıyla “Makinede oluşabilecek basit arızaları giderme” yeterliliği izlemektedir.

Mesleki tutum ve alışkanlıklara ait 4 yeterlilik bulunmaktadır. Bunlardan 14 yeterlilik numarasıyla “Mesleğini sevmek” ile 17 yeterlilik numarasıyla “Zamanı iyi kullanma” çok derecede gerekli görülmekte, bunları sırasıyla 16 yeterlilik numarasıyla “Kendini makinenin tehlikelerinden koruyacak tedbirleri alma”, 15 yeterlilik numarasıyla “Kendine güvenme” izlemektedir.

Uzman kişilerin yaptıkları değerlendirmelerin aritmetik ortalamaları ise, 3,38 ile 3,81 arasında değişmektedir.

“Makineci” ile ilgili yeterlilikler bütün olarak değerlendirildiğinde, mesleki yeterliliklerin hesaplanan aritmetik ortalaması 3.60’dır. Aritmetik ortalamalar açısından yapılan değerlendirmeler Şekil-2’de sunulmuştur.

Şekil-2: Uzman Kişilerin “Makineci” ile İlgili Mesleki Yeterlilikleri Değerlendirmeleri

Bu görev grubunda yer alan mesleki yeterliliklerin büyük çoğunluğunun uzman kişilerce çok gerekli olduğu şeklinde değerlendirilmektedir.

Tablo-5: Uzman Kişilerin “Overlokçu” İle İlgili Mesleki Yeterlilikleri Değerlendirmeleri

YETERLİLİK TANIMI	Gereklilik Derecesi								X̄
	Gereksiz		Biraz Gerekli		Gerekli		Çok Gerekli		
	S	%	S	%	S	%	S	%	
1. Overlok makinesinin özelliklerini sıralama ve açıklama	1	3,1	3	9,4	12	37,5	16	50,0	3,34
2. Overlok makinesinin kullanım alanlarının neler olduğunu bilme	-	-	3	9,4	11	34,4	18	56,3	3,47
3. Overlok makinesinin çalışma sistemini bilme	-	-	3	9,4	11	34,4	18	56,3	3,47
4. Overlok makinesini kullanırken düzgün may takibi yapma	-	-	1	3,1	3	9,4	28	87,5	3,84
5. Mesleğini sevmeye	-	-	-	-	5	15,6	27	84,4	3,84
6. Kendine güvenmeye	-	-	2	6,3	3	9,4	27	84,4	3,78
7. Doğru ve titiz çalışma alışkanlığına sahip olma	-	-	-	-	7	21,9	25	78,1	3,78
8. Temiz çalışma alışkanlığına sahip olma	-	-	-	-	8	25,0	24	75,0	3,75
9. Zamanı iyi kullanma	-	-	-	-	5	15,6	27	84,4	3,84

3.3.Uzman Kişilerin “Overlokçu” İle İlgili Mesleki Yeterlilikleri Değerlendirmeleri

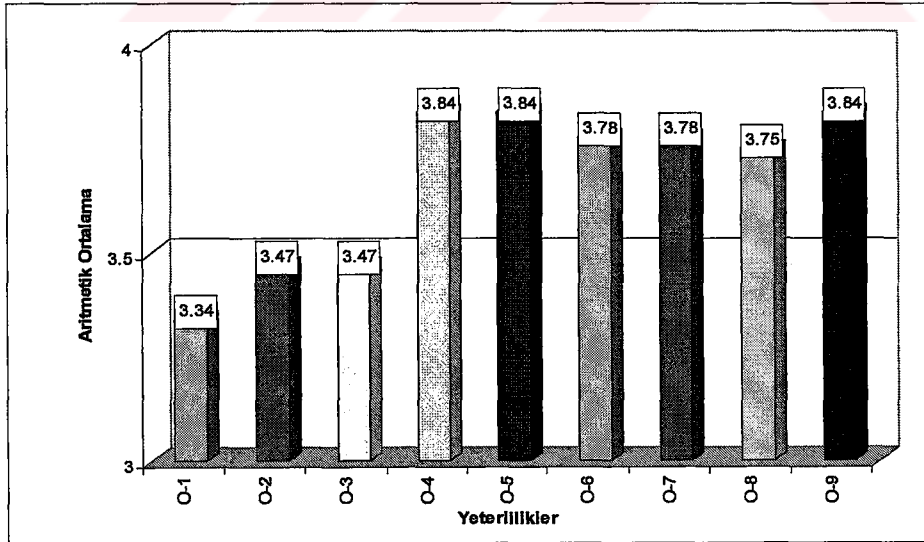
Bu görev grubu kapsamında yer alan 3 bilişsel, 1 psikomotor ve 5 duyuşsal, toplam 9 mesleki yeterlilik, “Overlokçu” olan elemanların görevlerini etkili biçimde yapabilmeleri için ne derecede gereklidir? Uzman kişilerin bu konuda yaptıkları değerlendirmeler Tablo-5’de gösterilmiştir.

Tablo-5’de yapılan değerlendirmelerin incelenmesinden de anlaşılacağı gibi, “Overlokçu” olan elemanın görevine ilişkin 9 yeterliliğin büyük çoğunluğunun gerekli olduğu şeklinde değerlendirilmektedir. Uzman kişilerce bu görev grubu içerisinde en çok gerekli bulunan mesleki yeterlilik, 4 yeterlilik numarasında tanımlanan “Overlok makinesini kullanırken düzgün may takibi yapma” olup, bunu sırasıyla 3 yeterlilik numarasında tanımlanan “Overlok makinesinin çalışma

sistemini bilme” ile 2 yeterlilik numarasında “Overlok makinesinin kullanım alanlarının neler olduğunu bilme” aynı oranda gerekli görülmekte ve ardından bunu 1 yeterlilik numarası “Overlok makinesinin özelliklerini sıralama ve açıklama” izlemektedir.

Mesleki tutum ve alışkanlıkların uzman kişilerce değerlendirilmesinde de, 5 yeterlilik numarasında tanımlanan “Mesleğini sevmek” ile 9 yeterlilik numarasında tanımlanan “Zamanı iyi kullanma” aynı derecede çok gerekli, 6 yeterlilik numarasında “Kendine güvenme” ile 7 yeterlilik numarasıyla tanımlanan “Doğru ve titiz çalışma alışkanlığına sahip olma” aynı derecede çok gerekli görülmekte, bunu 8 yeterlilik numarasıyla “Temiz çalışma alışkanlığına sahip olma” izlemektedir.

Şekil-5’de uzman kişilerin “Overlokçu” görev grubu kapsamında yer alan yeterlilikler hakkında yaptıkları değerlendirmelerin aritmetik ortalamaları gösterilmiştir. Yapılan değerlendirmelerin aritmetik ortalamaları 3.34 ile 3.84 arasında değişmektedir. Bu gruptaki yeterlilikler bütün olarak değerlendirildiğinde hesaplanan aritmetik ortalama 3.68’dir.

Şekil-3: Uzman Kişilerin “Overlokçu” ile İlgili Mesleki Yeterlilikleri Değerlendirmeleri

Sonuç olarak “Overlokçu” görev grubundaki yeterlilikler uzman kişilerce gerekli ve çok gerekli olduğu şeklinde değerlendirilmektedir.

Tablo-6: Uzman Kişilerin “Remayözcü” İle İlgili Mesleki Yeterlilikleri Değerlendirmeleri

YETERLİLİK TANIMI	Gereklilik Derecesi								X̄
	Gereksiz		Biraz Gerekli		Gerekli		Çok Gerekli		
	S	%	S	%	S	%	S	%	
1. Makinenin özelliklerini sıralama ve açıklama	1	3,1	1	3,1	13	4,6	17	53,1	3,44
2. Makinenin kullanım alanlarının neler olduğunu bilme	-	-	-	-	11	34,4	21	65,6	3,66
3. Örgü giysinin yaka ve kol bant dikimlerini düzgün bir şekilde çalışma	-	-	-	-	3	9,4	29	90,6	3,91
4. Mesleğini sevmeye	-	-	-	-	6	18,8	26	81,3	3,81
5. Kendine güvenme	-	-	2	6,3	2	6,3	28	87,5	3,81
6. Doğru ve titiz çalışma alışkanlığına sahip olma	-	-	-	-	6	18,8	26	81,3	3,81
7. Temiz çalışma alışkanlığına sahip olma	-	-	1	3,1	7	21,9	24	75,0	3,72
8. Zamanı iyi kullanma	-	-	-	-	5	15,6	27	84,4	3,84

3.4.Uzman Kişilerin “Remayözcü” İle İlgili Mesleki Yeterlilikleri Değerlendirmeleri

“Remayözcü” olan elemanın görev grubu kapsamında 2 bilişsel, 1 psikomotor ve 5 duyuşsal, toplam 8 mesleki yeterlilik bulunmaktadır. Bu yeterliliklerin, remayözcülerin görevlerini etkili biçimde yapabilmeleri açısından ne derece gerekli olduğuna ilişkin değerlendirmeler Tablo-6’da gösterilmiştir.

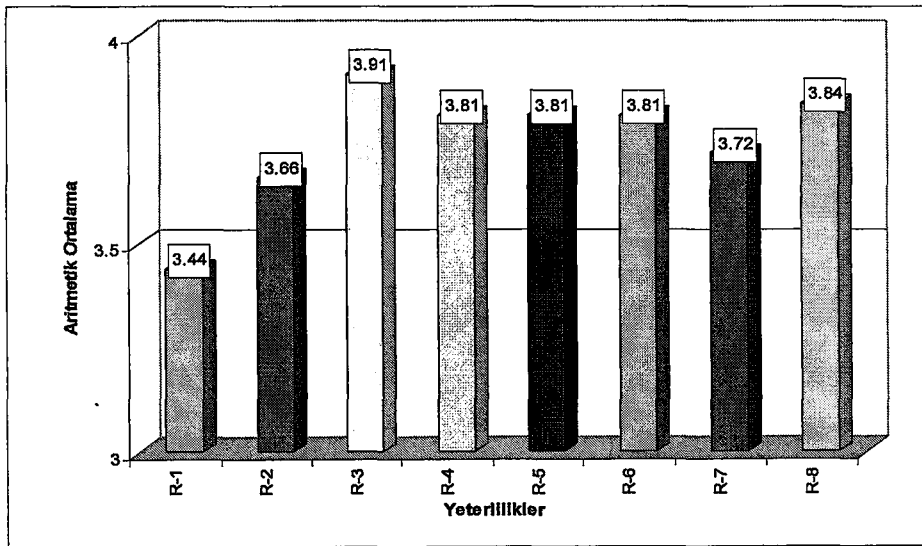
Tablo-6’da anlaşılabacağı gibi “Remayözcü” ile ilgili mesleki yeterlilikler uzman görüşlerine göre çok gerekli değerlendirilerek bu oranlar yüzde 3,44 ile 3,91 arasında değişmektedir. Uzman kişilerce bu görev grubu içerisinde en çok gerekli bulunan mesleki yeterlilik, 3 yeterlilik numarasında tanımlanan “Örgü giysinin yaka

ve kol bant dikimlerini düzgün bir şekilde çalışma” olup bunu sırasıyla 2 yeterlilik numarasıyla “Makinenin kullanım alanlarının neler olduğunu bilme” ve 1 yeterlilik numarasıyla “Makinenin özelliklerini sıralama ve açıklama” izlemektedir.

Mesleki tutum ve alışkanlıklar ise, uzman görüşlerinin değerlendirmelerine göre, 8 yeterlilik numarasıyla “Zamanı iyi kullanma”, 4 yeterlilik numarasıyla “Mesleğini sevmeye”, 5 yeterlilik numarasıyla “Kendine güvenme” ile 6 yeterlilik numarasıyla “Doğru ve titiz çalışma alışkanlığına sahip olma” aynı derecede çok gerekli olup bunu 7 yeterlilik numarasıyla “Temiz çalışma alışkanlığına sahip olma” izlemektedir.

“Remayözcü” ile ilgili mesleki yeterliliklerin çok gerekli olduğu değerlendirildiğini yapan uzman kişilerin oranı yüzde 3,44 ile yüzde 3,91 arasında değişmektedir.

Şekil-6’da uzman kişilerin “Remayözcü” ile ilgili mesleki yeterliliklerin gereklilik dereceleri hakkında yaptıkları değerlendirmelerin aritmetik ortalamaları görülmektedir.

Şekil-4: Uzman Kişilerin Remayözcü ile ilgili Mesleki Yeterlilikleri Değerlendirmeleri

Tablo-6'dan anlaşılabacağı üzere, belirtilen bu görev ile ilgili yeterlilikler bütün olarak değerlendirildiğinde, mesleki yeterliliklerin hesaplanan aritmetik ortalama $\bar{x} = 3,75$ olup incelendiğinde aritmetik ortalamaların $\bar{x} = 44$ ile $\bar{x} = 91$ arasında değiştiği görülmektedir.

Tablo-7: Uzman Kişilerin “Stilist” İle İlgili Mesleki Yeterlilikleri Değerlendirmeleri

YETERLİLİK TANIMI	Gereklilik Derecesi								X̄
	Gereksiz		Biraz Gerekli		Gerekli		Çok Gerekli		
	S	%	S	%	S	%	S	%	
1. Giyimin tanımını yapma	-	-	-	-	12	37,5	20	62,5	3,62
2. Giyimın sınıflandırılmasını yapma	-	-	-	-	15	46,9	17	53,1	3,53
3. Giyimi etkileyen faktörleri sıralama ve açıklama	-	-	1	3,1	14	43,8	17	53,1	3,50
4. Modanın tanımını ve tarihçesini bilme	-	-	4	12,5	14	43,8	14	43,8	3,31
5. Modayı etkileyen faktörleri sıralama ve açıklama	-	-	2	6,3	11	34,4	19	59,4	3,53
6. Ülkenin sosyo-ekonomik yapısını bilme	-	-	4	12,5	12	37,5	16	50,0	3,38
7. Ülkenin iklim ve mevsim özelliklerini bilme	1	3,1	1	3,1	13	40,6	17	53,1	3,44
8. Günün moda anlayışını yakından takip etme	-	-	2	6,3	7	21,9	23	71,9	3,66
9. Renk bilgisine sahip olma	-	-	-	-	6	18,8	26	81,3	3,81
10. Çizimde kullanılan araç ve gereçleri sıralama	-	-	4	12,5	8	25,0	20	62,5	3,50
11. Örgü kumaşların özelliklerini sıralama ve açıklama	1	3,1	1	3,1	8	25,0	22	68,8	3,59
12. Örgü kumaşların kullanım alanlarının neler olduğunu sıralama	-	-	1	3,1	12	37,5	19	59,4	3,56
13. Piyasa araştırması yapma	-	3,1	1	3,1	6	18,8	24	75,0	3,66
14. Model çiziminde kullanılan teknikleri uygulama	-	-	-	-	10	31,3	22	68,8	3,69
15. Yaratıcı gücünü kullanma	-	-	-	-	1	3,1	31	96,9	3,97
16. Model geliştirme	-	-	-	-	2	6,3	30	93,8	3,94
17. Modele uygun desen geliştirme	1	3,1	1	3,1	4	12,5	26	81,3	3,72
18. Bilgisayar tekniklerinden yararlanarak model tasarımı yapma	1	3,1	2	6,3	7	21,9	22	68,8	3,56
19. Mesleğini sevmeye	-	-	-	-	5	15,6	27	84,4	3,84
20. Kendine güvenme	-	-	-	-	2	6,3	30	93,8	3,94
21. Yaratıcı ve araştırmacı olma	-	-	-	-	3	9,4	29	90,6	3,91
22. Güzel sanatlara karşı ilgili ve özellikle çizim konusunda yeteneğe sahip olma	-	-	1	3,1	4	12,5	27	84,4	3,81
23. Zihinde canlandırdığını çizimle ifade edebilme.	-	-	-	-	6	18,8	26	81,3	3,81
24. Başkalarını ikna edebilme gücüne sahip olma.	-	-	-	-	7	21,9	25	78,1	3,78
25. İnsanlarla iyi iletişim kurabilme.	-	-	-	-	4	12,5	28	87,5	3,87
26. Zaman ve malzemeyi ekonomik kullanma alışkanlığına sahip olma	-	-	-	-	4	12,5	28	87,5	3,88
27. Doğru ve titiz çalışma alışkanlığına sahip olma	-	-	-	-	5	15,6	27	84,4	3,84

3.5.Uzman Kişilerin “Stilist” İle İlgili Mesleki Yeterlilikleri Değerlendirmeleri

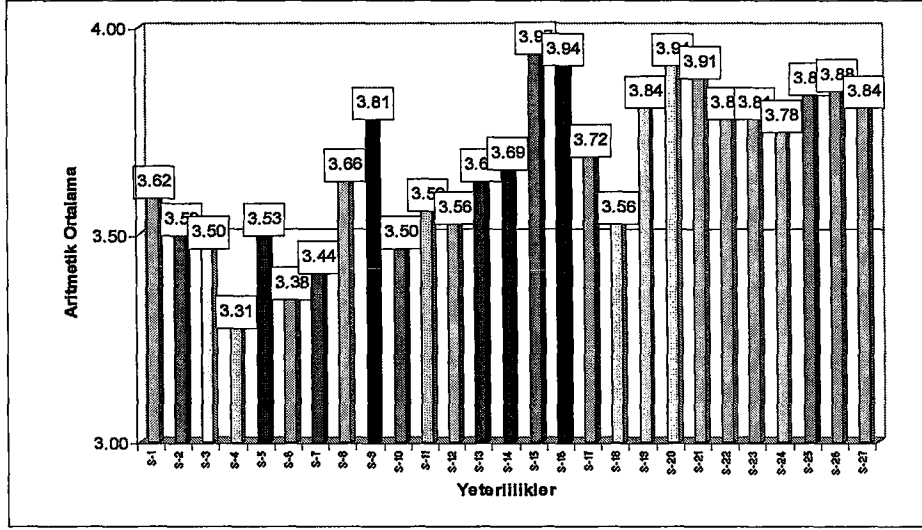
“Stilist” olan elemanın görevi ile ilgili 12 bilişsel, 6 psikomotor 9 duyuşsal, toplam 27 mesleki yeterlilik bulunmaktadır. Stilist görev grubundaki yeterliliklerin gereklilik değerlendirmeleri Tablo-7’de verilmiştir.

Tablo-7’de görüleceği üzere, uzman kişilerce stilistik görevine ilişkin yeterlilikleri farklı oranlarda değerlendirilmektedir. Mesleki yeterlilikleri çok gerekli bulan görüşlerin oranı, yüzde 3,31 ile yüzde 3,97 arasında değişmektedir. Uzman kişilerce bu görev grubu kapsamında en çok gerekli bulunan mesleki yeterlilik, 15 yeterlilik numarasında tanımlanan “Yaratıcı gücünü kullanma” olup, bunu sırasıyla 16 yeterlilik numarasında tanımlanan “Model geliştirme” ve 9 yeterlilik numarasında tanımlanan “Renk bilgisine sahip olma” yeterliliği izlemektedir.

Mesleki tutum ve alışkanlıklar, 20 yeterlilik numarasında tanımlanan “Kendine güvenme” olup, bunu 21 yeterlilik numarasıyla “Yaratıcı ve araştırmacı olma” ile 26 yeterlilik numarasıyla tanımlanan “Zaman ve malzemeyi ekonomik kullanma alışkanlığı” izlemektedir.

Bütün mesleki yeterliliklerin oranı yüzde 3,31 ile yüzde 3,97 arasında değişmektedir.

“Stilist” görev grubunda yer alan 27 mesleki yeterliliğin gerekliliğine ilişkin değerlendirmelerin aritmetik ortalamaları Şekil-5’de gösterilmiştir. Bu gruptaki yeterlilikler bir bütün olarak değerlendirildiğinde hesaplanan aritmetik ortalama $\bar{x}=3,69$ ’dur.

Şekil-5: Uzman Kişilerin “Stilist ile İlgili Mesleki Yeterlilikleri Değerlendirmeleri

Şekil-7’de gösterilen “Stilist” görev grubundaki mesleki yeterliliklere ilişkin değerlendirmeler tek tek incelendiğinde ise uzman kişilerin yaptıkları değerlendirmelerin aritmetik ortalamalarının $\bar{x} = 3.31$ ile $\bar{x} = 3.9$ arasında olduğu görülmektedir.

Tablo-8: Uzman Kişilerin “Bilgisayarcı” İle İlgili Mesleki Yeterlilikleri Değerlendirmeleri

YETERLİLİK TANIMI	Gereklilik Derecesi								X̄
	Gereksiz		Biraz Gerekli		Gerekli		Çok Gerekli		
	S	%	S	%	S	%	S	%	
1. Bilgisayarın özelliklerini sıralama ve açıklama	-	-	2	6,3	9	28,1	21	65,6	3,59
2. Örgütün tanımı yapma	-	-	1	3,1	10	31,3	21	65,6	3,62
3. Örgütün oluşumunu bilme	-	-	1	3,1	10	31,3	21	65,6	3,62
4. Örgütün kullanım alanlarını sıralama ve açıklama	-	-	5	15,6	14	43,8	13	40,6	3,25
5. Örgü makinesinin teknik özelliklerini bilme	-	-	2	6,3	12	37,5	18	56,3	3,50
6. Örgü makinesinin çalışma sistemini ve kapasitesini bilme	-	-	1	3,1	9	28,1	22	68,8	3,66
7. Bilgisayar konusunda teknolojik gelişimleri izleme	-	-	3	9,4	7	21,9	22	68,8	3,59
8. Makinede örgü yapma	-	-	9	28,1	10	31,3	13	40,6	3,13
9. Bilgisayarda desen hazırlama	-	-	1	3,1	6	18,8	25	78,1	3,75
10. Hazırlanan desenin renklendirme işlemini yapma	-	-	2	6,3	8	25,0	22	68,8	3,62
11. Hazırlanan desenin ölçülendirme işlemini yapma	-	-	-	-	12	37,5	20	62,5	3,62
12. Hazırlanan deseni belli kodlara göre örülmeye hazır hale getirme	-	-	-	-	10	31,3	22	68,8	3,69
13. Mesleğini sevmeye	-	-	-	-	5	15,6	27	84,4	3,84
14. Kendine güvenme	-	-	1	3,1	4	12,5	27	84,4	3,81
15. Yaratıcı olma	-	-	-	-	5	15,6	27	84,4	3,84
16. Araştırmacı olma	-	-	-	-	5	15,6	27	84,4	3,84
17. Doğru ve titiz çalışma alışkanlığına sahip olma	-	-	-	-	8	25,0	24	75,0	3,75
18. Zamanı iyi kullanma	-	-	-	-	4	12,5	28	87,5	3,87

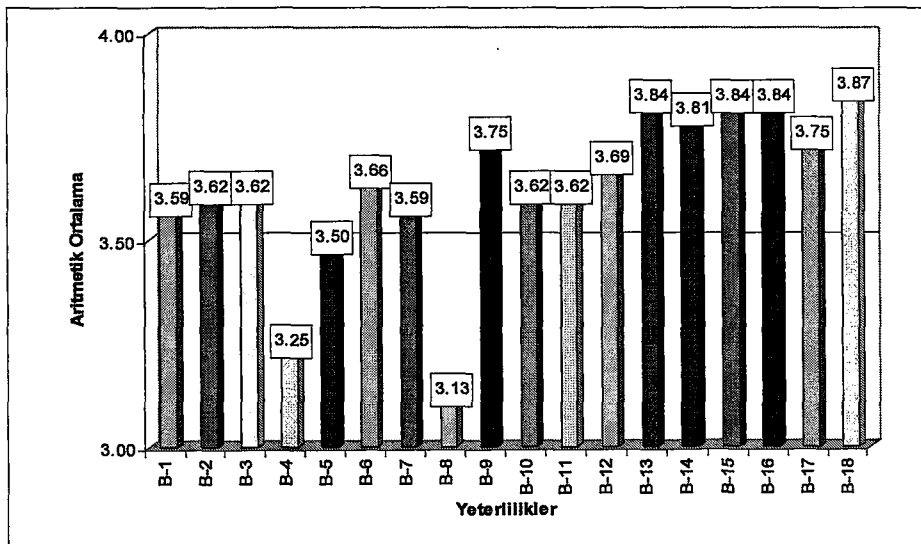
3.6.Uzman Kişilerin “Bilgisayarcı” İle İlgili Mesleki Yeterlilikleri Değerlendirmeleri

“Bilgisayarcı” görev grubu kapsamında 7 bilişsel, 5 psikomotor, 6 duyuşsal toplam 18 mesleki yeterlilik bulunmaktadır. Bilgisayarcı olan elemanın, bu yeterliliklerin görevin etkili biçimde yapılabilmesi için ne derece gerekli olduğuna ilişkin değerlendirmeler Tablo-8’de gösterilmiştir.

Tablo-8 görüleceği gibi “Bilgisayarcılık” görevine ilişkin yeterlilikleri çok gerekli bulan uzman kişilerin oranı yüzde 3,13 ile 3,87 arasında değişmektedir. Yeterlilik tanım numarası 9 olan “Bilgisayarda desen hazırlama” yeterliliğini, 12 yeterlilik numarasıyla “Hazırlanan deseni belli kodlara göre örülmeye hazır hale getirme” ve 6 yeterlilik tanım numarasıyla “Örgü makinesinin çalışma sistemini ve kapasitesini bilme” izlemektedir.

Mesleki tutum ve alışkanlıklar ise, 18 yeterlilik numarasında tanımlanan “Zamanı iyi kullanma” ile aynı oranda tanımlanan 13 yeterlilik numarasıyla “mesleğini sevmeyi”, 15 yeterlilik numarasında tanımlanan “Yaratıcı Olma” ile 16 yeterlilik numarasında tanımlanan “Kendine Güvenme” yeterliliği izlemektedir.

“Bilgisayarcı” görev grubunda yer alan 18 mesleki yeterliliğin gerekliliğine ilişkin değerlendirmelerin aritmetik ortalaması Şekil-6’da gösterilmiştir.

Şekil-6: Uzman Kişilerin Bilgisayarcı ile İlgili Mesleki Yeterlilikleri Değerlendirmeleri

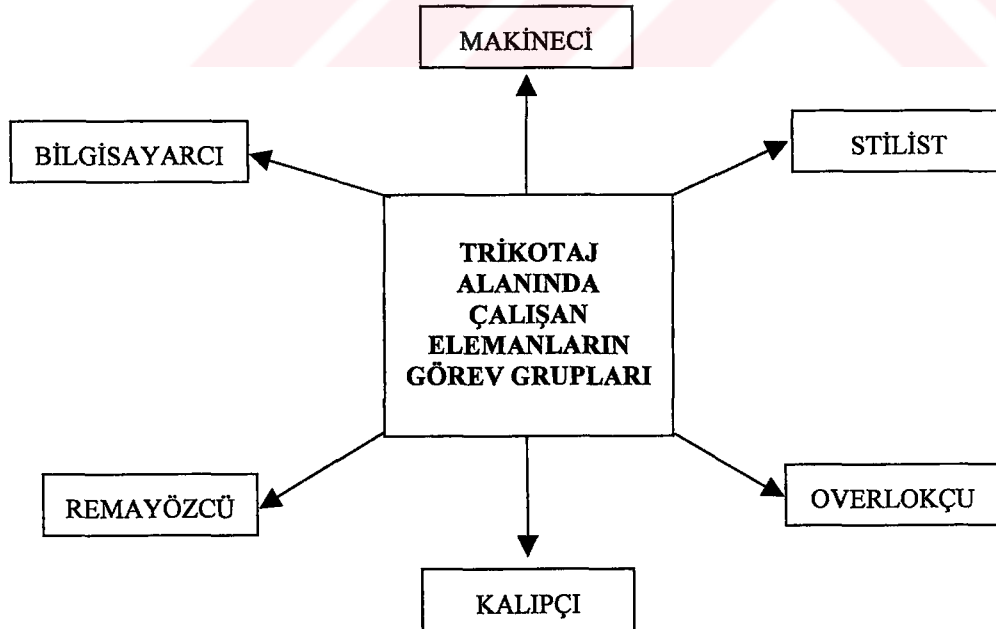
Bu gruptaki yeterlilikler bir bütün olarak değerlendirildiğinde hesaplanan aritmetik ortalama $\bar{x} = 3,64$ 'tür. Uzmanlar bu gruptaki yeterlilikleri çok gerekli olduğu şeklinde değerlendirmektedirler.

Görevin gerektirdiği yeterlilikler tek tek incelendiğinde uzman kişilerin yaptıkları değerlendirmelerin aritmetik ortalamalarının $\bar{x} = 3,13$ ile $\bar{x} = 3,87$ arasında olduğu görülmektedir.

Ulaşılan sonuçlara dayalı olarak aşağıdaki özetleme yapılabilir.

Araştırmanın birinci sorusu, “Yeterliliğe ilişkin görevler ve her görev ile ilgili davranışlar neler olmalıdır?” şeklindedir.

Araştırmanın bu sorusuna cevap bulabilmek için trikotaj alanındaki uzman kişilere uygulanan görüşmeli anket sonucunda yeterliliğe ilişkin altı görev grubu belirlenmiştir.

Şekil-7: Trikotaj Alanında Çalışan Elemanların Görev Grupları

Belirlenen bu görev grupları ile ilgili davranışlar Ek-4’de sunulmuştur. Her bir görev grubu için görevin gerektirdiği bilişsel, duyuşsal ve psikomotor davranışlar uzman kişilerin görüşlerine dayalı olarak ortaya çıkarılmıştır.

Araştırmanın ikinci sorusu, “Yeterliliğe ilişkin görevlerle ilgili davranışlar işverenlere göre ne derece önemlidir?”

Uzman kişilere uygulanan anket sonuçlarına göre, altı görev grubuyla ilgili davranışların önem dereceleri belirlenip bulgular ve yorumlar bölümünde açıklamalara yer verilmiştir.

Araştırmanın üçüncü sorusu, “Belirlenen mesleki yeterliliklere dayalı olarak trikotaj eğitimi programı yapısı nasıl olmalıdır?”

Uzman kişilerce meslek liselerinin trikotaj alanından mezun öğrencilerin sanayide ara eleman olarak çalışabilmeleri için edinmeleri gereken mesleki yeterliliklerin gereklilik derecelerine ilişkin yaptıkları değerlendirmelerden elde edilen bilgiler doğrultusunda hazırlanan program yapısı Şekil 8’de gösterilmiştir.

Şekil 8’de genel yapısı görülen “Trikotaj Eğitimi Programı” , alan ile ilgili temel meslek dersleri üzerine düzenlenmiştir. Altı görev grubunun her biri farklı sayıdaki meslek derslerinden oluşmaktadır.

Şekil 8’de gösterilen program modelinde, alan ile ilgili temel meslek dersleri şu şekilde düşünülmektedir.

Alan ile İlgili Genel Dersler

- Temel Sanat Eğitimi
- Bilgisayar
- Araştırma Teknikleri
- Girişmcilik
- İnsan İlişkileri ve İletişim

Alan ile İlgili Temel Meslek Dersleri

- Kalite Kontrol
- Tekstil Bilgisi
- Üretim Bilgisi
- Temel Tasarım Bilgisi
- Uygulama Teknikleri

BÖLÜM IV

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmada ulaşılan sonuç açıklanmış ve bulgulara dayanılarak öneriler yapılmıştır.

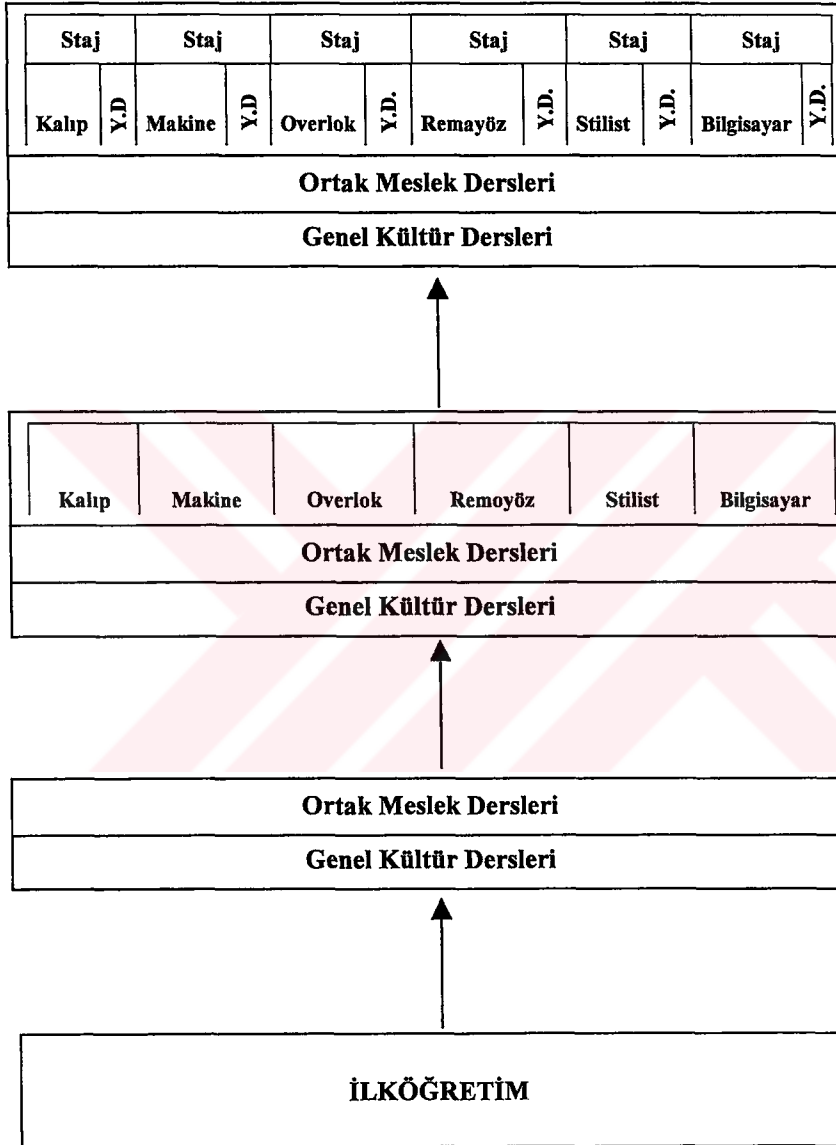
4.1. Sonuç

Bu araştırma ile meslek liselerinin trikotaj eğitimi alanından mezun öğrencilerin edinmeleri gereken mesleki yeterlilikler, trikotaj sanayinde görev yapan uzman kişilerin görüşlerine göre belirlenmiştir.

Araştırma bulgularından elde edilen sonuçlara göre, uzman kişilerce trikotaj alanında altı görev grubu belirlenmiştir. Her görev grubu için belirlenen farklı sayılardaki mesleki yeterliliklerin tümü çok gerekli ve gerekli bulunmuştur. Sanayide ara eleman olarak çalışacakların yetiştirilmesinde esas olacak eğitim programı için, uzman kişilerin değerlendirmelerini yansıtacak biçimde program yapısının geliştirilmesinin uygun olacağı düşünülmektedir. Bu çalışmada da belirlenen mesleki yeterliliklere göre programın genel yapısı geliştirilmiştir. Program trikotaj alanındaki her bir görev grubu için eğitim sonunda uzmanlık kazandıracak şekilde tasarlanmıştır (Şekil-8-13).

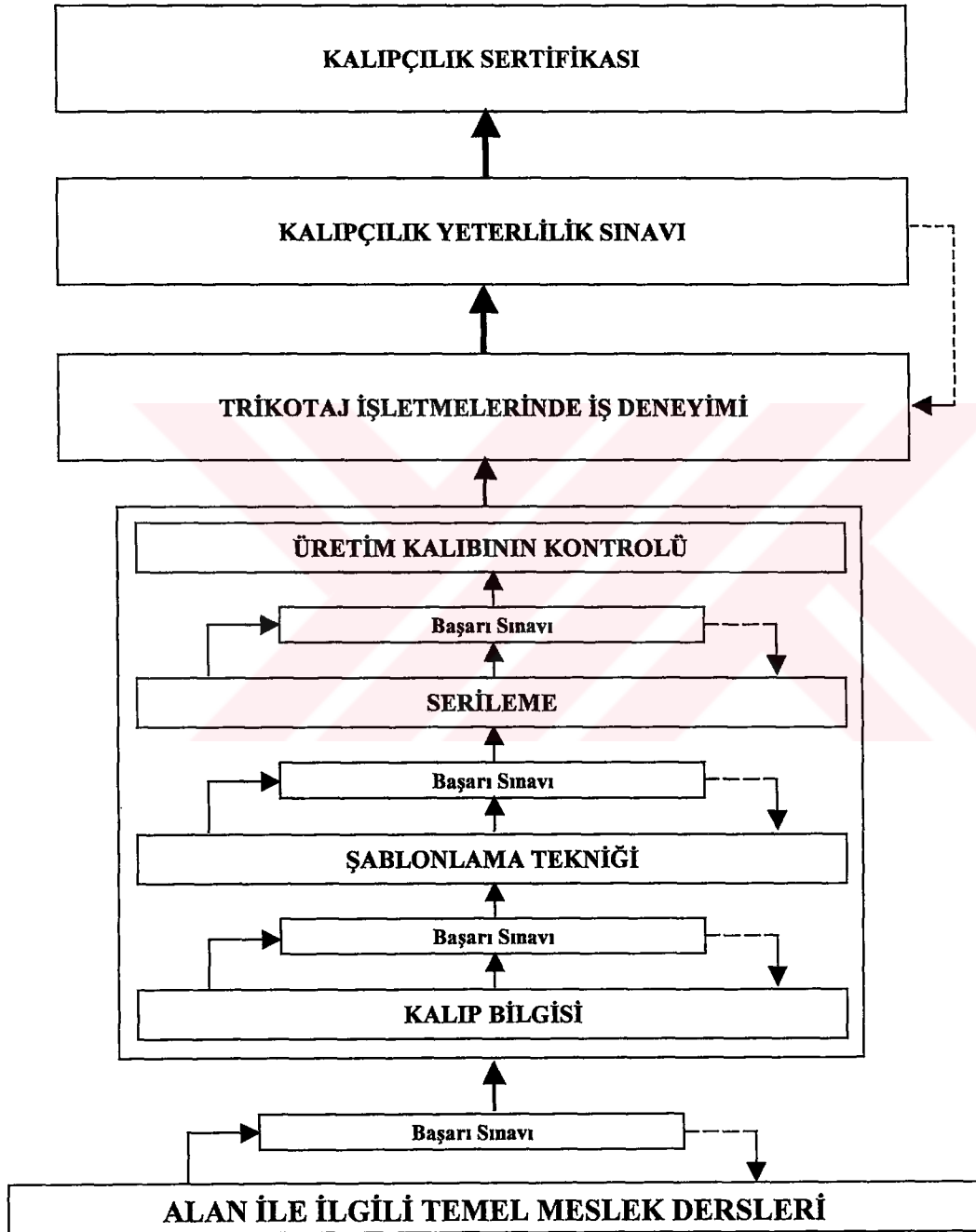
Belirtilen tüm gereklilikleri yerine getirerek başarılı olan öğrencinin, trikotaj alanındaki mesleki yeterliliğini kazanmış olacağı düşünülmektedir. Alanda uzmanlık eğitimi işe hakimiyet, sorunlara daha çabuk ve pratik çözümler getirebilme, yenilik ve değişiklikleri hemen uygulayabilme, iş kalitesini ve üretim hızını yükseltebilme ile öğrenciye aranan nitelikte bir eleman özelliği kazandırabilecektir. Böylece sanayi alanında üretime büyük yararlar sağlayabilen ve daha verimli çalışabilen uzman kişi statüsünde istihdam edilebilecektir.

Bu araştırmanın, trikotaj alanı ile ilgili ders programlarının hazırlanmasında ve mesleki yeterliliklere dayalı olarak işgücünün yetiştirilmesinde rehber olması beklenmektedir.

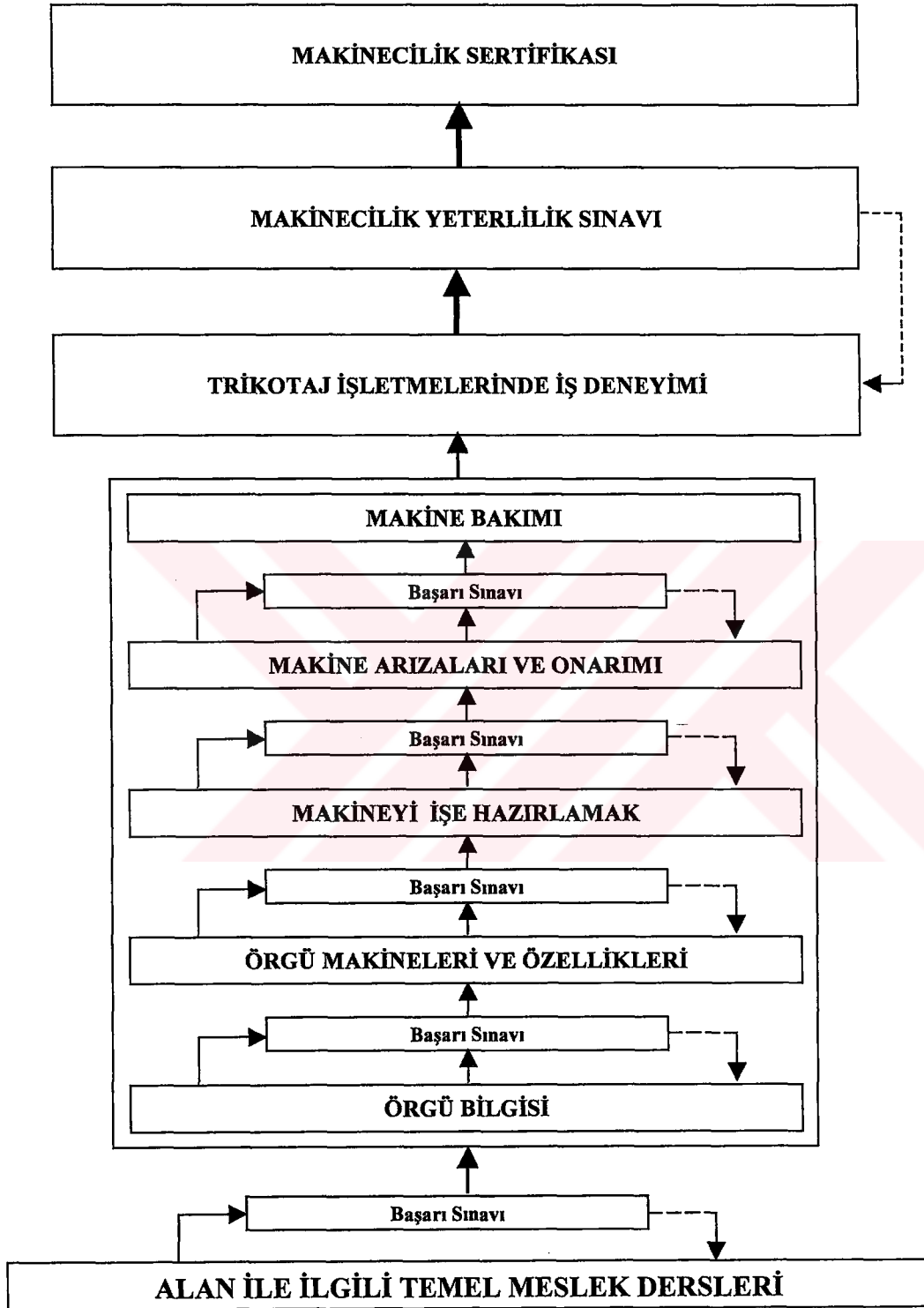

Şekil-8: Trikotaj Eğitimi Programı Genel Yapısı

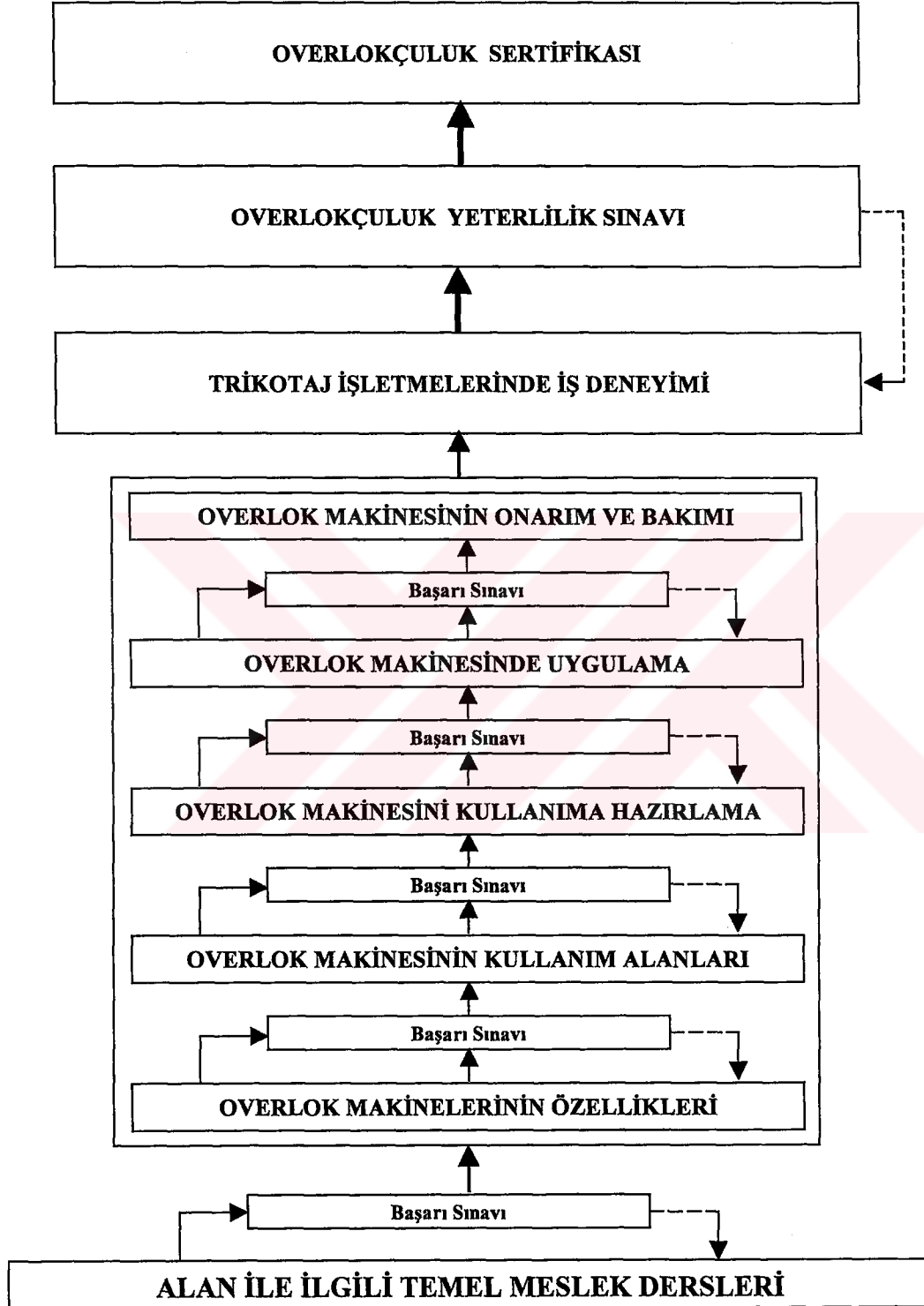
(Y.D.: Yan Dal)

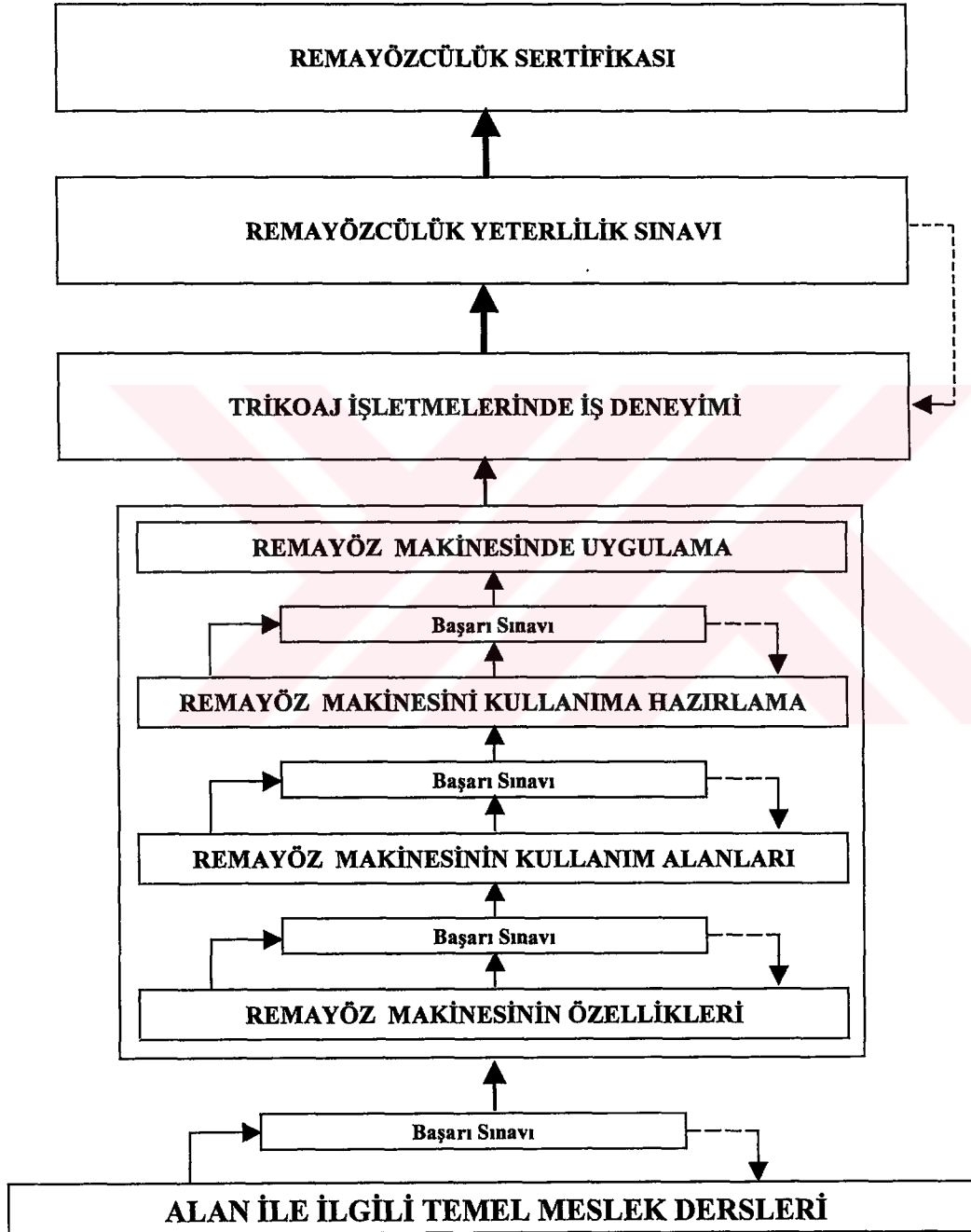
Şekil-9: Kalıpcı Sertifika Eğitimi Program Yapısı

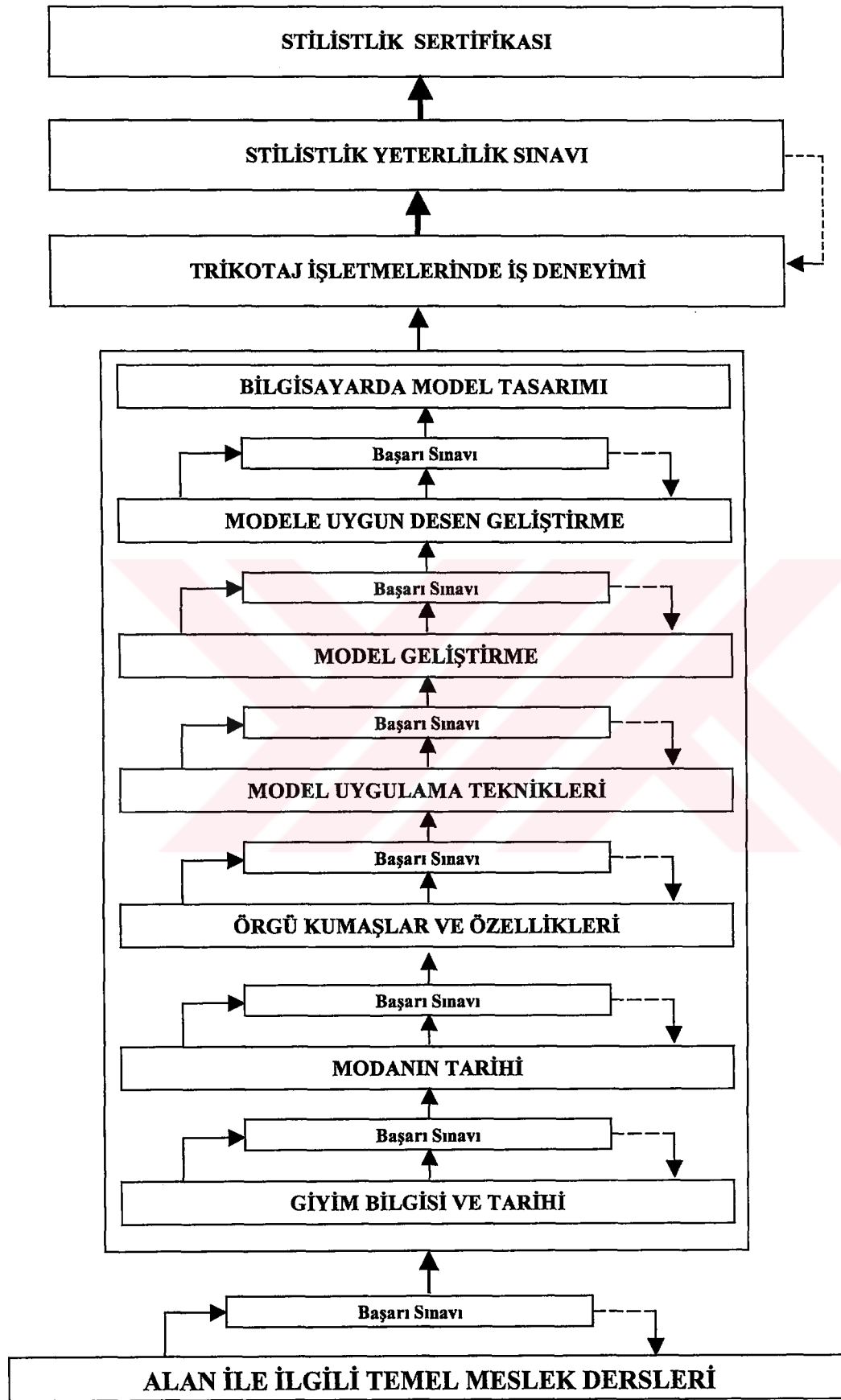
Şekil-10: Makineci Sertifika Eğitimi Program Yapısı

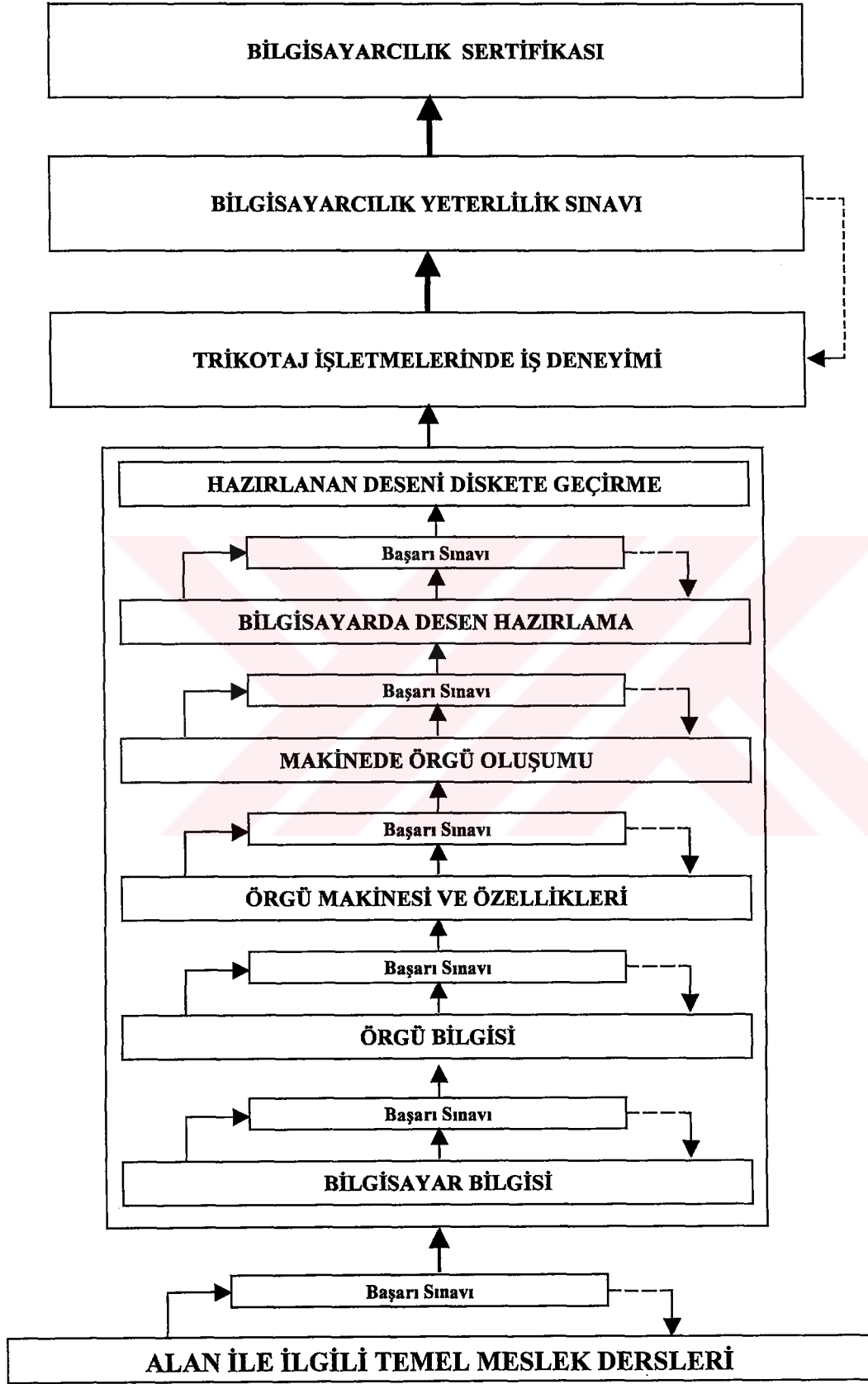
Şekil-11: Overlokçu Sertifika Eğitimi Program Yapısı

Şekil-12: Remayözcü Sertifika Eğitimi Program Yapısı

Şekil-13 Stilist Sertifika Eğitimi Program Yapısı

Şekil-14: Bilgisayarcı Sertifika Eğitimi Program Yapısı

Alan ile ilgili temel meslek derslerinin tümünü alan öğrenci, derslerin bitiminde başarı sınavına girecektir. Başarılı olduğu takdirde görev gruplarından hangisinde uzmanlaşacak ise onun ile ilgili meslek derslerini alacaktır. Her ders bitiminde başarı sınavına tâbi tutulacak, başarılı olursa diğer bir derse geçecek, başarısız olursa tekrar aynı derse dönecektir. Tüm dersleri başarı ile tamamladığında, iş deneyimi kazanmak amacıyla trikotaj işletmelerinde staj eğitimi alacaktır. Bu eğitimden sonra başarısının ölçülmesi için yeterlilik sınavına alınacak, başarılı olursa görev grubu ile ilgili meslek sertifikasını alacaktır. Başarılı olamadığı takdirde, tekrar işletmede staj eğitimine dönerek, yeni bir yeterlilik sınavına girecektir.

Meslek sertifikasını alan öğrenci, trikotaj sanayinde eğitim aldığı alanda uzman kişi statüsünde görev alabilecektir.

4.2. Öneriler

1. Bu araştırma bulgularına göre genel yapısı oluşturulan ve Şekil 8’de gösterilen Trikotaj Eğitimi Programı, program geliştirme esaslarına göre ayrıntılı bir planlama yapılarak alanda denenmelidir.

2. Araştırma bulgularına göre genel yapısı oluşturulan ve Şekil-8’de gösterilen Trikotaj Eğitimi Programı, sanayideki değişiklik ve gelişmelere göre periyodik olarak güncelleştirilmelidir.

3. Şekil-8’de gösterilen Trikotaj Eğitimi Programı aynı zamanda ilköğretim mezun olanlarına meslek edindirmek amacıyla Şekil-8’deki gibi bir sertifika programı olarak da düşünülebilmektedir.

Program kapsamında, genel kültür dersleri ve ortak meslek dersleri temel alınarak her görev grubu için uzmanlık eğitimi ve bunun yanında farklı bir görev de yan dal olarak verilebilir. Yan dal seçimi görev gruplarının birbirleriyle ilişkileri dikkate alınarak belirlenmiştir. Genel Kültür dersleri, ortak meslek dersleri ve uzmanlık görevleri ile yan dalları aşağıda sıralanmıştır.

GENEL KÜLTÜR DERSLERİ

- Türk Dili ve Edebiyatı
- Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi
- Tarih
- Coğrafya
- Matematik
- Biyoloji ve Sağlık Bilgisi
- Fizik
- Kimya

- Yabancı Dil
- T.C.İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük
- Milli Güvenlik Bilgisi
- Felsefe
- Beden Eğitimi

ORTAK MESLEK DERSLERİ

- Kalite Kontrol
- Tekstil Bilgisi
- Üretim Planlaması
- Temel Tasarım Bilgisi
- Uygulama Teknikleri
- Temel Sanat Eğitimi
- Bilgisayar

UZMANLIK GÖREVLERİ VE YAN DALLARI

Kalıpçı	-	Stilist
Makineci	-	Bilgisayarcı
Overlokçu	-	Kalıpçı
Remayözcü	-	Overlokçu
Stilist	-	Bilgisayarcı
Bilgisayarcı	-	Makineci

Program sonunda uygulanacak teorik ve uygulamalı sınav ile staj eğitiminin başarılı olması halinde sertifika belgesi verilmelidir.

Trikotaj Eğitimi Sertifika Belgesini alan birey sanayi alanında, eğitimini aldığı görev ile ilgili olarak uzman kişi olarak çalışabilmelidir.

KAYNAKÇA

AÇIKALIN, A. (1999). **İnsan Kaynağının Yönetimi-Geliştirilmesi**. Ankara: Pagem Yayıncılık.

AKHUN, İ. DOĞAN, H. (1979). **Okul Sanayi Ortaklaşa Eğitimi**. OSANAR Projesi, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi.

ALKAN, C. DOĞAN, H. VE SEZGİN , S. İlhan (1998) **Mesleki ve Teknik Eğitimin Esasları**. Ankara: Gazi Üniversitesi Yayını.

ALKAN, C. DOĞAN, H. VE SEZGİN , S. İlhan (2001) **Mesleki ve Teknik Eğitimin Esasları**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

ALKAN, Cevat (1969). **A Proposed Cooperative Vocational Education Program for Trade and Industrial Occupation in Turkey**. Columbus. Ohio State University (USA). (Doctoral Dissertation).

ANONİM (1998). Örgü Kumaşların Ön Muameleleri ve Terbiyeleri, **Tekstil Araştırma**, İplik Dokuma Terbiye, Hazır Giyim Teknolojileri, yıl 1, sayı 5, s.53-58, Ağustos 1998, İstanbul.

ASLANİNAN, Coral B. **Providino Contract Training to Organizations**. San Francisco, London, 1988.

BALCI, A. Erkan (1996). **Mesleki ve Teknik Eğitimin Milli Gelir Artışı ve İstihdam Üzerine Etkileri**. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi (Yayınlanmamış Doktora Tezi).

BİLGİN, Sıdıka (1993). **Türkiye’de Moda Tasarımı, Eğitim Programlarının Değerlendirilmesi ve Japonya Hiroşima Örneği**. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

CAFOĞLU, Z. (1995). “*Bilgi Çağında Mesleki ve Teknik Eğitimde Toplam Kalite Yönetimi*” Mesleki ve Teknik Eğitim Sempozyumu I. Elazığ: Eğitim Bilimleri Fırat Üniversitesi, Teknik Eğitim Fakültesi Yayını.

CORD, ARGON ve H.Ü.Mühendislik Fakültesi Vakfı (1997). **Orta Öğretim Geliştirmeye Yönelik Fizibilite Çalışması**. Sektörel Durum Analizi. Ankara.

ÇATANER, S. (1989). **Örme Giyim Sanayi Kendini Bulma Çabasında, Tekstil Moda Dünyası**, yıl 1, sayı 3, s. 52, Şubat 1989, İstanbul

ÇEĞİNDİR, Y. Neşe (2001). **Mesleki Eğitim Fakültesi Giyim Endüstrisi ve Moda Tasarımı Eğitimi Bölümü Konfeksiyon Hazırlama Dersi İçin Örnek Bir Ders Programı Modeli Hazırlama**. Ankara: Gazi Üniversitesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

ÇUHACI, M. Naci (2002). **Demiryolu Trafik Kontrolörlerinin Mesleki Yeterliliklerinin Belirlenmesi ve Yetiştirilmeleri İçin Bir Model Önerisi**. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Yayınlanmamış Doktora Tezi).

D.İ.E. (1973). **Türkiye’de Toplumsal ve Ekonomik Gelişmenin 50 Yılı**. Ankara: Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Yayın no: 683.

DOĞAN, H. ULUSOY, A. HACIOĞLU, F. (1997) **Okul Sanayi İlişkileri**. Ankara: Önder Matbaacılık.

ERCAN, F. (1975) **Teknik Liselerin Program Sorunu; Makine Teknisyenliği İçin Yeni Bir Program.** Ankara Üniversitesi Sosyal bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Doktora Tezi).

ERTÜRK, S. (1972). **Eğitimde Program Geliştirme.** Ankara: Hacettepe Üniversitesi Basımevi.

FER, Seval. (1999). **Hazır Giyim Endüstrisinde Modelist, Makastar, Makineci ve Ütücü Mesleklerinde Çalışan İşgücünün Mesleki Yeterliliklere Dayalı Bir Program Modeli.** Ankara: Gazi Üniversitesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

GÜMÜŞ, Mahir. (1995). **İşgücüne Nitelik Kazandırıcı Bir Politika Olarak Ortaöğretim Düzeyindeki Mesleki-Teknik Eğitim ve Uygulama Sonuçları.** İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

HERBERT, Read. (1973). **Sanat ve Endüstri.** (Çev. Nigar Beyazıt), İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Matbaası.

HERRİNGO, J, Y. (1980). Örgü ve Örgü Makinelerindeki Değişim, Tekstil Teknik Dergisi, Tekstil İhtisas Derneği, s.101-102, Ocak 1989, İstanbul.

KalDer Öğrenen Organizasyonlar Uzmanlık Grubu. (1998). **Öğrenen Organizasyonlar.** 2. Basım, İstanbul: Kal der Yayınları, No; 16.

KARAGÖZ, Ahmet. (1994). **Ankara'daki Üniversite Hastanelerinde Çalışan Tıbbi Sekreterlerin Hizmetiçi Eğitim İhtiyacı.** Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Doktora Tezi).

KARAUÇAK, O. Şebnem. (1992) **Avrupa Topluluğunda ve Türkiye'de Mesleki Eğitim.** İktisadi Kalkınma Vakfı

KARSLI, M. Durdu. (1995). “*Mesleki-Teknik Ortaöğretim’de Yeni Bir Model Önerisi*”. Mesleki ve Teknik Eğitim Sempozyumu-I Elazığ: Fırat Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi.

KÜÇÜKAHMET L. “ve başk.” (2000). **Öğretmenlik Mesleğine Giriş**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

LAUGO, Jon. (1988). **Vocationalizing Education**. London,

MEB. (1990) **Çıraklık ve Mesleki-Teknik Eğitim Konsey Raporu**. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.

MEB. (1994). **Industrial Schools Project, Executive Summary of Mayor Recommendations. Vocational and Technical Education and Training Report**.

MEB, METARGEM. (1998). **Tekstil ve Konfeksiyon Sektörünün Ara Kademe İnsangücü İhtiyacı ve Orta Öğretim Düzeyinde Tekstil Eğitimi Araştırması**. Ankara.

MEB. (1975). **Endüstriyel Mesleki ve Teknik Öğretimin Kalkınma ve İstihdam İhtiyaçlarına Göre Geliştirilme ve Sistemleştirilme Sorunları ve Öneriler**. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

MPM. (1987). **İstanbul İmalat Sanayinde İşgücünün Eğitim Yapısı ve Teknolojik Değişmeye Uyum Sorunları**. Ankara: Milli Prodüktivite Merkezi Yayınları, No: 356.

ÖZCAN, Ümit. (1989). **Türk Bankacılık Sisteminde Orta Kademe Yöneticilerinin Yeterlilikleri ve Hizmetiçi Eğitimlerinde Uygulanabilecek Bir Model.** Ankara; Ankara: Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Doktora Tezi).

SAKAOĞLU, N. (1992). **Cumhuriyet Dönemi Eğitim Tarihi.** İstanbul: İletişim Yayınları.

SAYLAR, S. GABEN VE ALEXANDER, William. (1974). **Planning Curriculum For School.** New York: Holt Rineholt and Winston.

SEZGİN, S. İlhan (1989). **Mesleki ve Teknik Eğitimde Program Geliştirme.** Ankara: Gazi Üniversitesi, Teknik Eğitim Fakültesi Matbaası.

SEZGİN, S. İlhan (1991) **Mesleki ve Teknik Eğitimde Program Geliştirme.** Ankara: Gazi Üniversitesi, Teknik Eğitim Fakültesi Matbaası.

SEZGİN, S. İlhan (1994) **Genel ve Mesleki Ortaöğretimde Niteliğin Yükseltilmesi.** Türk Milli Eğitim Kalite Paneli T.S.E.

SÖNMEZ, D. TUNA. (1995). **Makine Örgüleri Trikotaj,** Ankara: T.H.K. Basımevi.

SPENCER, David. J. (1987) **Knitting Technology.** Oxford.

ŞEN (Demir). A. (1997). **Teknik Liselerin Değerlendirilmesi**. Ankara: Gazi Üniversitesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

ULUSOY, Ayten (1988). **Mesleki ve Teknik Orta Öğretimde Öğrencilerin Meslek Alanına İlişkin Davranışlara Ulaşma Derecelerinin Tespiti ve Değerlendirilmesi**. Ankara: Ankara Üniversitesi (Yayınlanmamış Doktora Tezi)

VARIŞ, F. (1971). **Eğitimde Program Geliştirme**. Teori ve Teknikleri. Ankara: Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.

EKLER

EK-1: KIZ MESLEK LİSESİ
ÖRME HAZIR GİYİM BÖLÜMÜ HAFTALIK DERS ÇİZELGESİ

SINIFLAR	DERSLER	IX. SINIF	X.SINIF	XI.SINIF
ORTAK GENEL KÜLTÜR DERSLERİ	Türk Dili ve Edebiyatı	4	2	2
	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	1	1	1
	Tarih	3	-	-
	Coğrafya	2	-	-
	Matematik	4	-	-
	Biyoloji ve Sağlık Bilgisi	2	-	-
	Fizik Kimya	2	-	-
	Yabancı Dil	2	-	-
	Beden Eğitimi	4	-	-
	T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük	1	-	-
	Milli Güvenlik Bilgisi	-	-	2
TOPLAM		25	4	5
BÖLÜM DERSLERİ	• Kalıp	4	7*	-
	• Uygulama	6*	10	-
	Tekstil Teknolojisi	2	2	-
	Temel Sanat Eğitimi	4	-	-
	Matematik	-	3	2
	Makine Bilgisi	-	1	2
	İş Etüdünde Yöntem Bilimleri	-	2	-
	Kalite Kontrol Sistemleri	-	2	-
	Mesleki Hesaplamalar	-	2	-
	Girişimcilik	-	1	-
	İşletme Organizasyonu	-	-	2
TOPLAM		16	30	30
ALINACAK BÖLÜM SEÇMELİ DERS SAATİ SAYISI	-	-	4	4
ALINACAK SEÇMELİ DERS SAATİ SAYISI	-	-	3	2
GENEL TOPLAM		41	41	41
REHBERLİK		1	1	1

(*) Sınıf Geçme Yönetmeliğinin 41. maddesi uyarınca yıl sonu başarı ortalaması ile başarılı sayılamayacak bölüm dersini ifade eder.

EK-2: ANADOLU KIZ MESLEK LİSESİ
ÖRME HAZIR GİYİM BÖLÜMÜ HAFTALIK DERS ÇİZELGESİ

SINIFLAR	DERSLER	IX. SINIF	X.SINIF	XLSINIF
ORTAK GENEL KÜLTÜR DERSLERİ	Türk Dili ve Edebiyatı	4	2	2
	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	1	1	1
	Tarih	3	-	-
	Coğrafya	2	-	-
	Matematik	4	-	-
	Biyoloji ve Sağlık Bilgisi	2	-	-
	Fizik Kimya	2	-	-
	Yabancı Dil	2	-	-
	Beden Eğitimi	6	4	4
	T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük	-	-	2
	Milli Güvenlik Bilgisi	-	1	-
TOPLAM		26	8	9
BÖLÜM DERSLERİ	• Kalıp	4	7	-
	• Uygulama	5*	10*	-
	Tekstil Teknolojisi	2	2	-
	Temel Sanat Eğitimi	4	-	-
	Matematik	-	1	2
	Makine Bilgisi	-	2	-
	İş Etüdünde Yöntem Bilimleri	-	2	-
	Kalite Kontrol Sistemleri	-	2	-
	Mesleki Hesaplamalar	-	3	2
	Girişimcilik	-	1	-
	İşletme Organizasyonu	-	-	2
	• Atölye	-	-	24*
TOPLAM		15	30	30
ALINACAK BÖLÜM SEÇMELİ DERS SAATİ SAYISI	-	-	2	2
ALINACAK SEÇMELİ DERS SAATİ SAYISI	-	-	3	2
GENEL TOPLAM		41	43	43
REHBERLİK		1	1	1

(*) Sınıf Geçme Yönetmeliğinin 41. maddesi uyarınca yıl sonu başarı ortalaması ile başarılı sayılamayacak bölüm dersini ifade eder.

EK-3: TEKSTİL KONFEKSİYON ALANI ÇERÇEVE ÖĞRETİM PROGRAMI**ANADOLU MESLEK VE MESLEK LİSESİ****TEKSTİL KONFEKSİYON ALANI HAFTALIK DERS ÇİZELGESİ**

(ÇOCUK GIYSİ TASARIM, KADIN GIYSİ TASARIM, ERKEK GIYSİ TASARIM, KALIP, KESİM, KALİTE KONTROL (ÜRETİM DENETİCİSİ), YUVARLAK ÖRME KONFEKSİYON, DÜZ ÖRME (TRİKO) KONFEKSİYON, DOKUMA YÜZEY KONFEKSİYON, DERİ KONFEKSİYON, EV TEKSTİLİ KONFEKSİYON, MODA-EVİ BUTİK (KADIN TERZİLİĞİ) ERKEK TERZİLİĞİ, ÇORAP ÖRME)

SINIFLAR	DERSLER	HAFTALIK DERS SAATİ
HAZIRLIK SINIFI	Türkçe	4
	Yabancı Dil	24
	Beden Eğitimi	2
	Seçmeli Dersler	4
TOPLAM		34

SINIF/DERS GRUPLARI	DERSLER	IX. SINIF	X. SINIF	XI. SINIF
ORTAK GENEL KÜLTÜR DERSLERİ	Türk Dili ve Edebiyatı	4	2	2
	Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi	1	1	1
	Tarih	3	-	-
	Coğrafya	2	-	-
	Matematik	4	-	-
	Biyoloji ve Sağlık Bilgisi	2	-	-
	Fizik	2	-	-
	Kimya	2	-	-
	Yabancı Dil	6	4	4
	T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük	-	-	2
	Millî Güvenlik Bilgisi	-	1	-
	Felsefe	-	-	2
	Beden Eğitimi	1	-	-
TOPLAM		27	8	11

SINIF/DERS GRUPLARI	DERSLER	IX. SINIF	X. SINIF	XI. SINIF
MESLEK ALANI	ORTAK DERSLER	Temel Sanat Eğitimi	4	-
		Bilgisayar	-	2
		Araştırma Teknikleri	-	1
		Girişimcilik	-	-
		İnsan İlişkileri ve İletişim	-	2
	ORTAK ALAN DERSLERİ	Kalite Kontrol	-	2
		Tekstil Bilgisi	2	-
		Üretim Planlaması	-	2
		Temel Tasarım Bilgisi	-	2
		*Uygulama Teknikleri	9	-
	TOPLAM		15	11
DERSLERİ	TEORİK/ UYGULAMALI MESLEK DERSLERİ	İşletmelerde Beceri Eğitimi		
		Çocuk Giysi Tasarım		
		Kadın Giysi Tasarım		
		Erkek Giysi Tasarım		
		Kalıp ve Tasarımları		
	Bilgisayarda Giysi Tasarımı	Makine Bilgisi		
		Mesleki Yabancı Dil (İng. Alm.Fr.)		
		Deri Teknolojisi		
		Moda İllüstrasyon		
		Sipariş Formu Hazırlama		
REHBERLİK	TEORİK/ UYGULAMALI MESLEK DERSLERİ	Örgü Analizi		
		Moda ve Giyim Tarihi		
		Estetik		
		Bilgisayarda Çorap Desenleme		
		Bilgisayarda Kesim Planı Hazırlama		
	Bilgisayarda Kalıp Hazırlama	Bilgisayarda Kalıp Hazırlama		
		Bilgisayarda Kalıp Hazırlama		
		Bilgisayarda Kalıp Hazırlama		
		Bilgisayarda Kalıp Hazırlama		
		Bilgisayarda Kalıp Hazırlama		
REHBERLİK	MESLEK ALAN DERSLERİ TOPLAMI		15	28
	ALAN/SEÇMELİ/ SEÇMELİ DERSLER			
	GENEL TOPLAM		42	40
	REHBERLİK		1	1

(*) Sınıf Geçme Yönetmeliğinin 41. maddesi uyarınca yıl sonu başarı ortalaması ile başarılı sayılamayacak bölüm dersini ifade eder.

Talim ve Terbiye Kurulunun 206 sayılı ve 28.05.1996 Tarihli Kararı ile Uygulanmıştır.

EK-4: ANKET SORULARI

Sayın Uzman,

“Meslek liseleri düzeyindeki okullarda trikotaj ders programının değişen ve gelişen teknolojiye uygun olarak yeniden dñzenlenmesi” konusunda Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitñsñ’nde Yñksek Lisans tezi hazırlamaktayım.

Ankara Sanayi Odası’ndan alınan listeye gñre, piyasada Ankara ilinde bulunan trikotaj atelyeleri tespit edilmiştir. Ulaşılabilen atelyelerde “gñrñřmeli anket” tekniği ile işletmedeki yetkili kişilerden, bu alanda çalışan elemanlar belirlenmiştir. Elemanların tanımları ve elemanlardan istenilen davranışlar, iş yerlerindeki yetkililerden alınan bilgilerle, İş ve İşçi Bulma Kurumu’nun tanım ve de kaynak taraması sonucu ulaşılan bilgilerle hazırlanmıştır.

Bu araştırmada, işletmelerdeki uzman kişilere sorularak alınan yanıtlara gñre hazırlanacak envanter lise dñzeyinde trikotaj ders programı tasarısına temel oluşturacaktır.

Hazırlanan tanım ve davranışların tarafınızdan incelenmesi, eksiklerin tamamlanması, yanlışların dñzeltilmesi araştırmaya bñyñk katkılar sağlayacaktır.

Yardımlarınız için çok teřekkñr ederim.

Tñrkan SARIKAYA

EK- 4-1

Sizce iş ünvanı

“**Kalıpçı**” olan elemanın hangi bilişsel, psikomotor ve duyuşsal davranışlarla donanık olması gereklidir?

B : Bilişsel
P : Psikomotor
D : Duyuşsal

YETERLİLİK TANIMI		Çok Gerekli	Gerekli	Biraz Gerekli	Gereksiz
B	1. Kalıbın tanımını yapma				
	2. Örgüde kalıpla çalışmanın önemini açıklama				
	3. Bedende temel ölçülerin neler olduğunu bilme				
	4. Bedende yardımcı ölçülerin neler olduğunu bilme				
	5. Ölçü almada kullanılan araç ve gereçleri sıralama ve açıklama				
	6. Kalıp çıkarmada kullanılan araç ve gereçleri sıralama ve açıklama				
	7. Ölçü alma tekniklerinin neler olduğunu bilme				
	8. Ölçü almada dikkat edilecek noktaların neler olduğunu bilme				
	9. Örgü kalıbı elde etme tekniklerinin neler olduğunu bilme				
	10. Temel kalıpları hazırlama				
	11. Temel kalıplar üzerine model uygulama				
	12. Örgü giysiler için ölçülere verilen ilave oranları hesaplama ve uygulama				
P	13. Ölçeri kullanma				
	14. Tekniğe uygun kalıp çıkarma				
	15. Çizim yaparken doğru araç ve gereç seçme				
	16. Şablonlama tekniğini uygulama				
	17. Serileme tekniğini uygulama				
	18. Bilgisayarda kalıp çıkarma işlemini yapma				
D	19. İlk örnek giysinin çalışması sırasında makineciye yardımcı olma ve yol gösterme				
	20. Örgü kumaşın modele uyumu açısından ilk örnek giysinin kontrolünü yapma				
	21. Değişiklikler sonucu üretim kalıbının kontrolü ve gerekli düzeltmeleri yapma				
	22. Mesleğini sevmek				
	23. Kendine güvenmek				
	24. Hesaplama yeteneğine sahip olma				
	25. Doğru ve titiz çalışma alışkanlığına sahip olma				
	26. Temiz çalışma alışkanlığına sahip olma				
	27. Zamanı iyi kullanma				
	28. Malzemeyi iyi kullanma				

Başka:.....

.....

.....

EK- 4-2

Sizce iş ünvanı

“Makineci” olan elemanın hangi bilişsel, psikomotor ve duyuşsal davranışlarla donanık olması gereklidir?

B : Bilişsel

P : Psikomotor

D : Duyuşsal

YETERLİLİK TANIMI		Çok Gerekli	Gerekli	Biraz Gerekli	Gereksiz
B	1. Örgütün tanımını yapma				
	2. Örgütün sınıflandırılmasını yapma				
	3. İpliklerin özelliklerini sıralama ve açıklama				
	4. Örgü Makinesinin özelliklerini sıralama ve açıklama				
	5. Örgü Makinesinin kullanım alanlarının neler olduğunu bilme				
	6. Örgü Makinelerindeki teknolojik gelişmeleri izleme				
P	7. Makineyi işe hazırlama				
	8. Makineye iplik bağlama				
	9. Bilgisayarda hazırlanan disketi Makineye yükleme				
	10. Disketi çalıştırarak Makinede işi başlatma				
	11. Makinede örgü yapma				
	12. Makinede oluşabilecek basit arızaları giderme				
	13. Makinenin günlük ve haftalık bakımını yapma				
D	14. Mesleğini sevmeye				
	15. Kendine güvenme				
	16. Kendini Makinenin tehlikelerinden koruyacak tedbirleri alma				
	17. Zamanı iyi kullanma				
	18. Doğru ve titiz çalışma alışkanlığına sahip olma				

Başka:.....

.....

.....

EK- 4-3

Sizce iş ünvanı

“Overlokçu” olan elemanın hangi bilişsel, psikomotor ve duyuşsal davranışlarla donanık olması gereklidir?

B : Bilişsel
P : Psikomotor
D : Duyuşsal

YETERLİLİK TANIMI		Çok Gerekli	Gerekli	Biraz Gerekli	Gereksiz
B	1. Overlok Makinesinin özelliklerini sıralama ve açıklama				
	2. Overlok Makinesinin kullanım alanlarının neler olduğunu bilme				
	3. Overlok Makinesinin çalışma sistemini bilme				
P	4. Overlok Makinesini kullanırken düzgün may takibi yapma				
D	5. Mesleğini sevmek				
	6. Kendine güvenmek				
	7. Doğru ve titiz çalışma alışkanlığına sahip olma				
	8. Temiz çalışma alışkanlığına sahip olma				
	9. Zamanı iyi kullanma				

Başka:.....

EK- 4-4

Sizce iş ünvanı

“Remayözcü” olan elemanın hangi bilişsel, psikomotor ve duyuşsal davranışlarla donanık olması gereklidir?

B : Bilişsel

P : Psikomotor

D : Duyuşsal

YETERLİLİK TANIMI		Çok Gerekli	Gerekli	Biraz Gerekli	Gereksiz
B	1. Makinenin özelliklerini sıralama ve açıklama				
	2. Makinenin kullanım alanlarının neler olduğunu bilme				
P	3. Örgü giysinin yaka ve kol bant dikimlerini düzgün bir şekilde çalışma				
D	4. Mesleğini sevmeye				
	5. Kendine güvenme				
	6. Doğru ve titiz çalışma alışkanlığına sahip olma				
	7. Temiz çalışma alışkanlığına sahip olma				
	8. Zamanı iyi kullanma				

Başka:.....

.....

.....

.....

EK- 4-5

Sizce iş ünvanı

“Stilist” olan elemanın hangi bilişsel, psikomotor ve duyuşsal davranışlarla donanık olması gereklidir?

B : Bilişsel

P : Psikomotor

D : Duyuşsal

YETERLİLİK TANIMI		Çok Gerekli	Gerekli	Biraz Gerekli	Gereksiz
B	1. Giyim tanımı yapma				
	2. Giyim sınıflandırılması yapma				
	3. Giyim etkileyen faktörleri sıralama ve açıklama				
	4. Modanın tanımını ve tarihçesini bilme				
	5. Modayı etkileyen faktörleri sıralama ve açıklama				
	6. Ülkenin sosyo-ekonomik yapısını bilme				
	7. Ülkenin iklim ve mevsim özelliklerini bilme				
	8. Günün moda anlayışını yakından takip etme				
	9. Renk bilgisine sahip olma				
	10. Çizimde kullanılan araç ve gereçleri sıralama				
	11. Örgü kumaşların özelliklerini sıralama ve açıklama				
	12. Örgü kumaşların kullanım alanlarının neler olduğunu sıralama				
P	13. Piyasa araştırması yapma				
	14. Model çiziminde kullanılan teknikleri uygulama				
	15. Yaratıcı gücünü kullanma				
	16. Model geliştirme				
	17. Modele uygun desen geliştirme				
	18. Bilgisayar tekniklerinden yararlanarak model tasarımı yapma				
D	19. Mesleğini sevmek				
	20. Kendine güvenmek				
	21. Yaratıcı ve araştırmacı olmak				
	22. Güzel sanatlara karşı ilgi ve özellikle çizim konusunda yeteneğe sahip olmak				
	23. Zihinde canlandırdığını çizimle ifade edebilme				
	24. Başkalarını ikna edebilme gücüne sahip olmak				
	25. İnsanlarla iyi iletişim kurabilme				
	26. Zaman ve malzemeyi ekonomik kullanma alışkanlığı				
	27. Doğru ve titiz çalışma alışkanlığına sahip olmak				

Başka:.....

EK- 4-6

Sizce iş ünvanı

“Bilgisayarcı” olan elemanın hangi bilişsel, psikomotor ve duyuşsal davranışlarla donanık olması gereklidir?

B : Bilişsel

P : Psikomotor

D : Duyuşsal

YETERLİLİK TANIMI		Çok Gerekli	Gerekli	Biraz Gerekli	Gereksiz
B	1. Bilgisayarın özelliklerini sıralama ve açıklama				
	2. Örgütün tanımını yapma				
	3. Örgütün oluşumunu bilme				
	4. Örgütün kullanım alanlarını sıralama ve açıklama				
	5. Örgü Makinesinin teknik özelliklerini bilme				
	6. Örgü Makinesinin çalışma sistemini ve kapasitesini bilme				
	7. Bilgisayar konusunda teknolojik gelişimleri izleme				
P	8. Makinede örgü yapma				
	9. Bilgisayarda desen hazırlama				
	10. Hazırlanan desenin renklendirme işlemini yapma				
	11. Hazırlanan desenin ölçülendirme işlemini yapma				
	12. Hazırlanan deseni belli kodlara göre örülmeye hazır hale getirme				
D	13. Mesleğini sevmek				
	14. Kendine güvenmek				
	15. Yaratıcı olmak				
	16. Araştırmacı olmak				
	17. Doğru ve titiz çalışma alışkanlığına sahip olmak				
	18. Zamanı iyi kullanma				

Başka:.....

.....

.....

.....

EK- 4-7

TRİKO ALANINDA ÇALIŞAN ELEMANLARIN İŞ ÜNVANI:
KALIPÇI

Tanım: Örülecek olan giysinin modeline göre, belirlenen ölçülere uygun bir şekilde kalıplarını hazırlamaktan sorumlu olan kişi.

1. Sizce bu tanım uygun mu?

☐ Evet ☐ Eksik ☐ Hayır

- Cevabınız **EKSİK** ise eksik bulduğunuz yönü yazınız.

.....

.....

.....

.....

- Cevabınız **HAYIR** ise eksik bulduğunuz yönü yazınız.

.....

.....

.....

.....

EK- 4-8**TRİKO ALANINDA ÇALIŞAN ELEMANLARIN İŞ ÜNVANI:
MAKİNECİ**

Tanım: Örgü makinelerinin çalışmasından sorumlu olan kişi.

1. Sizce bu tanım uygun mu?

☐ Evet ☐ Eksik ☐ Hayır

- Cevabınız **EKSİK** ise eksik bulduğunuz yönü yazınız.

.....
.....
.....

- Cevabınız **HAYIR** ise sizce doğru tanımı yazınız.

.....
.....
.....

EK- 4-9

**TRİKO ALANINDA ÇALIŞAN ELEMANLARIN İŞ ÜNVANI:
OVERLOKÇU**

Tanım: Overlok makinasını kullanabilen kişi.

1. Sizce bu tanım uygun mu?

☐ Evet ☐ Eksik ☐ Hayır

- Cevabınız **EKSİK** ise eksik bulduğunuz yönü yazınız.

.....

.....

.....

- Cevabınız **HAYIR** ise sizce doğru tanımları yazınız.

.....

.....

.....

EK- 4-10

**TRİKO ALANINDA ÇALIŞAN ELEMANLARIN İŞ ÜNVANI:
REMayÖZCÜ**

Tanım: Remayöz makinasını kullanabilen kişi.

1. Sizce bu tanım uygun mu?

☐ Evet ☐ Eksik ☐ Hayır

- Cevabınız **EKSİK** ise eksik bulduğunuz yönü yazınız.

.....

.....

.....

- Cevabınız **HAYIR** ise sizce doğru tanımı yazınız.

.....

.....

.....

EK- 4-11

TRİKO ALANINDA ÇALIŞAN ELEMANLARIN İŞ ÜNVANI:
STİLİST

Tanım: Çağdaş moda anlayışı ile giyim sektörünün hazır giyim ve ısmarlama giyim birimlerinde giysi modellerini tasarlayıp, bu tasarımlara uygun tekstil ürününü saptayan ya da tekstil ürününe göre model tasarımı ve uygun aksesuar seçimi yapan bütün bu çalışmalarını resim, çizgi ve grafiklerle oluşturan kişidir.

1. Sizce bu tanım uygun mu?

☐ Evet ☐ Eksik ☐ Hayır

- Cevabınız **EKSİK** ise eksik bulduğunuz yönü yazınız.

.....
.....
.....

- Cevabınız **HAYIR** ise sizce doğru tanımı yazınız.

.....
.....
.....

EK- 4-12

**TRİKO ALANINDA ÇALIŞAN ELEMANLARIN İŞ ÜNVANI:
BİLGİSAYARCI**

Tanım: Örgü giysilerin desen ve model çizimleri ile ölçülerini bilgisayarda yapıp, diskete kaydederek makinada ürünü çalışmaya hazır hale getiren kişi.

1. Sizce bu tanım uygun mu?

☐ Evet ☐ Eksik ☐ Hayır

- Cevabınız **EKSİK** ise eksik bulduğunuz yönü yazınız.

.....
.....
.....

- Cevabınız **HAYIR** ise sizce doğru tanımı yazınız.

.....
.....
.....